

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SİBERKONDRI
VE SAĞLIK ANKSİYETESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Arzu AKAY

**Yüksek Lisans Tezi
Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı**

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Nurgül KARAKURT

**2024
Her hakkı saklıdır.**

**SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SİBERKONDRI VE SAĞLIK
ANKSİYETESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Arzu AKAY

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Nurgül KARAKURT

Anabilim Dalı: Halk Sağlığı Hemşireliği

Erzurum

2024

Her hakkı saklıdır

BEYANNAME

Bu tez çalışmasının Erzurum Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Hazırlama ve Yazım Kılavuzu standartlarına uygun olarak hazırlanarak yazıldığını; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçların akademik ve etik kurallara bağlı kalınarak sunulduğunu; bu tezin özgün bir bilimsel araştırma olduğunu; tezde yer alan ve bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve kullanılan kaynakların kaynaklar listesinde yer aldığını; tezin çalışılması ve yazımı aşamalarında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

26/06/2024

İmzası

Arzu AKAY

İÇİNDEKİLER

Sayfa

İÇİNDEKİLER.....	
TEŞEKKÜR.....	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
TABLolar DİZİNİ	IV
ŞEKİLLER DİZİNİ	V
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	VI
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Siberkondri Kavramı	3
2.1.1.Siberkondri tarihçesi (epidemiyojisi) ve gelişimi.....	4
2.1.2. Siberkondri ve üniversite öğrencileri	8
2.1.3. Siberkondri kavramı ve halk sağlığı hemşireliği ile ilişkisi.....	8
2.1.4. Siberkondri ile ilgili yapılan yurt içi ve yurt dışı yayınlar.....	8
2.2. Sağlık Anksiyetesi Kavramı.....	11
2.2.1. Sağlık anksiyetesinin belirtileri.....	12
2.2.2. Sağlık anksiyetesi ve üniversite öğrencileri.....	12
2.2.3. Sağlık anksiyetesi ve halk sağlığı hemşireliği ile ilişkisi.....	13
2.2.4. Sağlık anksiyetesi ile ilgili yapılan yurt içi ve yurt dışı yayınlar.....	13
2.3. Sağlık Anksiyetesi ve Siberkondri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ve İlgili Yapılan Yurtiçi ve Yurtdışı Yayınlar.....	13
2.4. Sağlık Anksiyetesi ve Siberkondrinin Halk Sağlığı Hemşireliğindeki Yeri.....	14
3. YÖNTEM.....	15
3.1. Araştırmanın Tipi.....	15
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman	15
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	15
3.4. Veri Toplama Araçları.....	15
3.5. Verilerin Toplanması	17
3.6. Araştırmanın Değişkenleri	18
3.7. Verilerin Değerlendirilmesi	18
3.8. Araştırmanın Etik İlkeleri.....	19

4. BULGULAR	21
5. TARTIŞMA	26
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	29
KAYNAKLAR.....	31
EKLER.....	41

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimize başladığım günden beri desteğini hiç esirgemeyen, bilgi ve tecrübesiyle yolumu aydınlatan, tez danışmanım ve değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Nurgül Karakurt'a, öğrenim hayatım boyunca üzerimde büyük emeği olan değerli hocalarıma ve tezimin şekillenmesinde emeği geçen tez jürimde yer alan saygıdeğer hocalarıma,

Desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen değerli aileme,

İlgi ve alakasıyla hep yanımda olan değerli eşime,

Teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

26/06/2024

İmza

Arzu AKAY

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Üniversite Öğrencilerinde Siberkondri ve Sağlık Anksiyetesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Amaç: Bu araştırma; üniversite öğrencilerinde siberkondri ve sağlık anksiyetesi arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı nitelikte tasarlanmıştır. Araştırma, Ekim 2023-Haziran 2024 tarihleri arasında Erzurum Teknik Üniversitesi'nde öğrenim gören 1296 öğrenci ile yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında, "Kişisel Bilgi Formu", 'Siberkondri Ciddiyet Ölçeği' ve 'Sağlık Anksiyetesi Envanteri' kullanılmıştır. Veriler, gerekli izinler alındıktan sonra yüz yüze anket toplama yöntemiyle toplanmıştır. Verilerin analizinde; frekans, yüzde, pearson momentler çarpımı korelasyon analizi ve lineer regresyon analizi kullanılmış olup bu analizler bilgisayarda SPSS 22.00 istatistik paket programı ile yapılmıştır.

Bulgular: Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Siberkondri Ciddiyet Ölçeği puan ortalamasının 85.26 ± 19.60 , Sağlık Anksiyetesi Ölçeği puan ortalamasının ise 32.36 ± 5.51 olduğu bulunmuştur. Ayrıca, Sağlık Anksiyetesi Ölçeği ile Siberkondri Ciddiyet Ölçeği arasında doğru yönde $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı ilişki belirlenmiştir. Aynı zamanda, yapılan ileri analizler sonucunda standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre yordayıcı değişkenine göre, Siberkondri Ciddiyet Ölçeğinin toplam varyansının %8'ini açıklamaktadır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde Sağlık Anksiyetesi üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Sonuç: Siberkondri ciddiye ölçeğinden alınan puana göre, öğrencilerin puanlarının ortalama düzeyde olduğu bulunmuştur. Sağlık anksiyetesi ölçeğinden alınan puana göre de, öğrencilerin puanlarının ortalamanın üzerinde olduğu belirlenmiştir. Sağlık Anksiyetesi Ölçeği puanları arttıkça Siberkondri Ciddiyet Ölçeği puanlarının da arttığı yani aralarında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda, öğrencilerin internet üzerinden sağlık bilgisi arayışlarını yönetmelerine yardımcı olacak farkındalık programlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, İnternet bağımlılığı, Sağlık anksiyetesi, Siberkondri, üniversite öğrencileri

ABSTRACT

MS. Thesis

Investigation of the Relationship Between Cyberchondria and Health Anxiety in University Students

Aim: This study examined the relationship between cyberchondria and health anxiety in university students.

Method: The research was designed to be descriptive and relationship-seeking. The research was conducted with 1296 students studying at Erzurum Technical University between October 2023 and June 2024. "Personal Information Form", "Cyberchondria Severity Scale" and "Health Anxiety Inventory" were used to collect data. Data was collected by face-to-face survey method after obtaining the necessary permissions. In the analysis of data; Frequency, percentage, Pearson product moment correlation analysis and linear regression analysis were used, and these analyzes were performed on the computer with the SPSS 22.00 statistical package program.

Results: It was found that the Cyberchondria Severity Scale mean score of the students included in the research was 85.26 ± 19.60 , and the Health Anxiety Scale mean score was 32.36 ± 5.51 . Additionally, a significant relationship was determined between the Health Anxiety Scale and the Cyberchondria Severity Scale in the right direction at the $p < 0.05$ significance level. At the same time, as a result of further analysis, the standardized regression coefficient (β) explains 8% of the total variance of the Cyberchondria Severity Scale according to the predictor variable. When the t test results regarding the significance of the regression coefficients are examined, it is seen that it is a significant predictor on Health Anxiety.

Conclusion: According to the score obtained from the Cyberchondria Severity Scale, the cyberchondria level of the students was found to be at a moderate level. According to the score obtained from the Health Anxiety Scale, it was determined that the students' scores were above average. It was determined that as the Health Anxiety Scale scores increased, the Cyberchondria Severity Scale scores also increased, i.e., there was a positive relationship between them. In line with these results, it is recommended to develop awareness programs and interventions that will help students manage their search for health information on the Internet.

Keywords: Cyberchondria, Health anxiety, Internet addiction, Nursing, University students

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Siberkondri ile İlgili Yapılan Yurt içi Bazı Araştırmalar.....	9
Tablo 2.2. Siberkondri ile İlgili Yapılan Yurt dışı Bazı Araştırmalar	10
Tablo 4.1. Araştırmaya alınan üniversite öğrencilerinin tanıtıcı özellikleri ile ilgili bulgular.....	21
Tablo 4.2. Siberkondri Ciddiyet Ölçeği ve Sağlık Anksiyetesi Ölçeği puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri.....	23
Tablo 4.3. Öğrencilerin Siberkondri Ciddiyet Ölçeği ile Sağlık Anksiyetesi Ölçeği Arasındaki korelasyon değerleri.....	24
Tablo 4.4. Siberkondri Ciddiyet Ölçeği puanlarının Sağlık Anksiyetesi Ölçeği puanlarını yordamasına ilişkin Lineer Doğrusal Regresyon Analizi sonuçları.....	24

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Hibrit güvence arama modeli ve sağlıkla ilgili kompulsif İnternet kullanımı.....	6
Şekil 2.2. Varsayılan siberkondri geliştirme modeli	7

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Simgeler

α	Güvenilirlik katsayısı
%	Yüzde
$\bar{x}$	Aritmetik ortalama
N	Evren
n	Örneklem
S.s.	Standart sapma

Kısaltmalar

Açıklama

AFA	Açımlayıcı Faktör Analizi
ark.	Arkadaşları
COVID-19	Koronavirüs Hastalığı 2019
CSS	Cyberchondria Severity Scale
DCPR	Psikosomatik Araştırmalara Yönelik Tanı Ölçütleri
DFA	Doğrulayıcı Faktör Analiz
Dr.	Doktor
DSM	Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı
SARS-CoV-2	Şiddetli Akut Solunum Yolu Sendromu Koronavirüsü 2
SCÖ	Siberkondri Ciddiyet Ölçeği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
vb.	Ve benzeri

1. GİRİŞ

Sağlık; toplumda çok değer verilen ve elzem olan bir varoluş hali olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda sağlık; bireylerin yaşamasına ve yaşama katılmasına müsaade ettiği için yaşam kaynağı olarak da adlandırılabilir (McCartney et al., 2019). Hastalık ise biyolojik işlev bozukluğu, patolojik bir durum olarak tanımlansa da; sağlık ve hastalık veya normal ve patoloji çoğul kavramlardır, bağlama özgü tanımların muhakkak göz önünde bulundurulması önerilmektedir (Van der Linden & Schermer, 2022). Günümüzde, internet, sağlıkla ilgili bilgi arayışında bulunan birçok birey için ilk başvuru kaynağı haline gelmiştir (Tarhan, 2020). Bu durum, sağlıkla ilgili endişelerini hafifletmek veya bilgi edinmek isteyenler için büyük bir avantaj sağlasa da, beraberinde bazı riskleri de getirmektedir. Bu durum da siberkondri kavramını gün yüzüne çıkarmaktadır. Siberkondri, kişilerin internette sağlık ve hastalık ile alakalı veri araması, sonucunda bu verilere dayanarak elzem bir patolojik durum olduğuna dair şiddetli anksiyete duyması akabinde kendine teşhis koyma ve iyileştirme arayışları olarak ifade edilmektedir (Kalmaz & Temel, 2024). Siberkondrinin, tanısal bir kavramdan ziyade patolojik bir davranış örüntüsünü barındırdığı, özellikle yüksek seviyede sağlık anksiyetesi olan bireylerde daha yaygın görüldüğü düşünülmektedir (Göde & Öztürk, 2023). İnternet kullanımı salgını ve filtresiz online sağlık verilerini kolayca görüntülemenin var olan ve olası negatif etkileri düşünüldüğünde, siberkondri elzem bir halk sağlığı spektrumudur (Kartal & Kaya, 2021). Ayrıca siberkondri kavramı doğduğundan beri araştırmacılar safında alakadar olunan ve merak uyandıran bir kavram olmuştur. Doğuşundan beri kavram ekseninde dünyanın çeşitli ülkelerinde farklı kavramlarla ilişkilendirilerek, araştırmacılar meraklarını dindirmeye çalışmıştır. Araştırmalar incelendiğinde sağlık anksiyetesi ve internet bağımlılığı edimlerinin şiddetli olması sonucunda siberkondriyi tasvir ettiği belirtilmektedir.

Literatürde siberkondri ve sağlık anksiyetesi ile alakalı araştırmalar olsa dahi, teknolojiye süratli büyümeye bağlı bireylerin yaşam şeklindeki değişiklikler güncel araştırma alanları için boşluklar oluşturmaktadır (Batı et al., 2018; Bahadır, 2021; Liu et al., 2022). McMullan ve ark. (2019) sağlık anksiyetesi, çevrimiçi sağlık verisi arama ve siberkondri arasındaki bağlantıları gözden geçirmek amacıyla bir meta-analiz yöntemini kullanmıştır (McMullan et al., 2019).

Zheng ve arkadaşlarının aktardığına göre, araştırmalar sentezinde sağlık anksiyetesi ile çevrimiçi sağlık verisi arama arasında ve akabinde sağlık anksiyetesi ile siberkondri arasında da olumlu bir bağlantı olduğu saptanmıştır (Zheng et al., 2021). İnternet tüketiminin gün geçtikçe yaygınlaşması ve teknolojinin olgunlaşmasıyla birlikte çevrimiçi sağlık verisine ulaşmanın potansiyel negatif hasarları değerlendirildiğinde siberkondri, halk sağlığı için önem arz eden bir kavram haline gelmektedir (Mathes et al., 2018).

Bu doğrultuda; halk sağlığı hemşireliği kapsamında, bu kavramlara yönelik farkındalık yaratmak, toplumun sağlığını korumak ve iyileştirmek için elzem bir yere sahiptir. Bu bağlamda, siberkondri ve sağlık anksiyetesi gibi sağlık sorunlarının ele alınması ve bu konuların yönetimi, toplumun genel sağlığına önemli katkılar sağlayabilmektedir. Halk sağlığı hemşirelerinin bu konularda farkındalık yaratması, eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunması ve toplumun sağlık bilincini artırması bireylerin sağlıkları ile ilgili kaygılarını yönetmelerine yardımcı olacaktır. Aksi takdirde bu durumlar, bireylerin sağlık hizmetlerine gereksiz yüklenmesine, sağlık kaynaklarının israfına ve toplumda genel sağlık bilincinin azalmasına yol açmaktadır.

Bu doğrultuda alan yazın incelendiğinde son yıllarda yapılan araştırmalar, siberkondri ve sağlık anksiyetesi arasındaki ilişkinin çok yönlü, karmaşık ve önemli bir halk sağlığı sorunu olması, gelişen ve değişen teknolojik gelişimler sebebiyle bu konuda yapılacak daha fazla araştırmaya gereksinim olduğu tespit edilmiş ve bu konu hakkında araştırma planlanmıştır. Çalışma ile üniversite öğrencilerinin sağlıkla ilgili bilgi arama davranışlarını ve bu davranışların psikolojik sağlık üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik önemli veriler sunarak, siberkondri ve sağlık anksiyetesini azaltmaya yönelik müdahale stratejilerinin geliştirilmesine katkıda bulunulacağı düşünölmektedir.

Bu doğrultuda bu çalışma ile üniversite öğrencilerinde siberkondri ve sağlık anksiyetesi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Siberkondri Kavramı

Günümüzde teknolojik gelişmelerin beraberinde bireyler sağlık problemleri ile alakalı internette sıklıkla ve yineleyen bir şekilde araştırmalar yapmaktadırlar (Gençer et al., 2018). Diğer alanlarda olduğu gibi sağlık alanında da internetin elzem bir veri kaynağı haline gelmesi, siberkondri kavramının gün yüzüne çıkmasına neden olmaktadır (Deniz, 2020). Bu kavram, sağlık ile alakalı veri elde etmek için internette aşırı vakit geçirmeyi ve akabinde sağlıkla ilgili hissedilen kaygıda yaşanan pozitif korelasyonu kapsayan bir kavramdır (McMullan et al., 2019). Siberkondri kavramı Collins diksiyonerinde, “sağlık ve tıbbi web sitelerini ziyaret ederek sağlığının durumu ile ilgili asılsız endişe” olarak ifade edilmektedir (Collins Dictionary, 2020).

Siberkondri, teknoloji çağının getirdiği yeni bir patolojidir (Korucu et al., 2018). Aşırı sağlık araştırmasının sebep olduğu kaygının bir neticesi olarak yardım ve teşhis arama edimini etkilemektedir (Gökmen, 2022). Genel olarak ifade edecek olursak siberkondri; bireyin var olduğunu varsaydığı semptomları hakkında çevrimiçi ortamda bilgi, teşhis ve tedavi metotlarını araştırarak kendisine teşhis koymaya çalışma ya da tedavi etme ediminde olma durumu; elde ettiği verilerle yetinmeyip onların yeterliliğinden de şüphe duyma sonucu günlerce, haftalarca hatta aylarca yineleyen bir şekilde patoloji hakkında araştırma yapma durumunda meydana gelen aşırı kaygı hali anksiyete bozukluğu olarak tanımlanmaktadır (Tarhan et al., 2021).

Siberkondri deneyimleyen bireylere ise siberkondriyak adı verilmektedir. Kavram Oxford İngilizce Sözlüğü’nde, “*İnternette takıntılı bir şekilde belirli gerçek veya hayali hastalık belirtileri hakkında bilgi arayan kişiler.*” olarak tasvir edilmektedir (Oxford Sözlüğü, 2023). Siberkondriyaklar bedenlerinde meydana gelen değişiklikleri yanlış yorumlayarak ve semptomları internette araştırarak, benzer semptomları olan ciddi patolojik durumların kendilerinde olduğunu varsayarak, kaygı ve kuşkuya kapılabilmektedirler. Örneğin siberkondriyak bir birey başında ağrı hissettiğinde, bunu internette araştırmakta filtresiz veriler sonucunda kendi kendine tanı koyarak beyin tümörü olduğunu varsaymakta ve hastaneye başvurabilmektedir (Doğanyığıt & Keçeligil, 2022). Yapılan tetkik ve

işlemler sonucunda herhangi bir patolojik durum olmadığı ortaya çıksa dahi bu bireyler kaygı ve stres yaşamaktadır (Deniz, 2020).

2.1.1. Siberkondri tarihçesi (epidemiolojisi) ve gelişimi

Siberkondri çağımızın patolojisi, e-hastalık, hatta kelime kökenine baktığımızda da “siber” (cyber) ve “hipokondriasis” (hypochondriasis) kelimelerinden türetilmiş olduğu görülmektedir (Korucu et al., 2018). Siberkondrinin "yeni" bir patoloji olduğu fikri, primer olarak 2001 senesinde İngiliz The Independent gazetesinde ilan edilmiş "Yeni bozukluk, siberkondri, interneti süpürüyor" şeklinde kaleme alınmıştır (Turan, 2022). Bu bağlamda kavram internet kullanımını gün yüzüne çıkarmaktadır. Dünya internet kullanımı ve nüfus istatistiklerine göre, dünyada internet penetrasyon oranı %67,9 olarak kaydedilmiştir (Internet World Stats, 2023). Türkiye İstatistik Kurumu'nun hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırmasına (2023) göre Türkiye' de hanelerin %95,5 'inin evden internete erişim olanağına sahip olduğu tespit edilmiş, 16-74 yaş aralığındaki bireylerde internet kullanım istatistiği %87,1 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyete göre bakıldığında ise internet kullanım istatistiği erkeklerde %90,9 ve kadınlarda %83,3 olarak tayin edilmiştir (TÜİK, 2023).

Siberkondri, çoğalan sağlık anksiyetesi ve sıkıntı seviyeleriyle alakalı, şiddetli ve yinelenen, çevrimiçi sağlık bilgisi arayışı kavramıyla da ilişkilendirilmektedir (Starcevic et al., 2021).

Bilgi tüketicilerinin çeşitli kaynaklardan ulaştıkları büyük miktarda veri göz önüne alındığında, verilerin bir kısmının tutarsız ve kompleks olması mümkündür. Bu tür veriler stres ve anksiyete algısını yoğunlaştırmakta ve bu durum akabinde güvence arayanlar için daha fazla bilgi arayışına yol açmaktadır. Aramalar eşliğinde artan sağlık anksiyetesi düzeyleri ve aşırı bilgi arayışı, siberkondrinin doğasını yansıtmaktadır (Zheng et al., 2023).

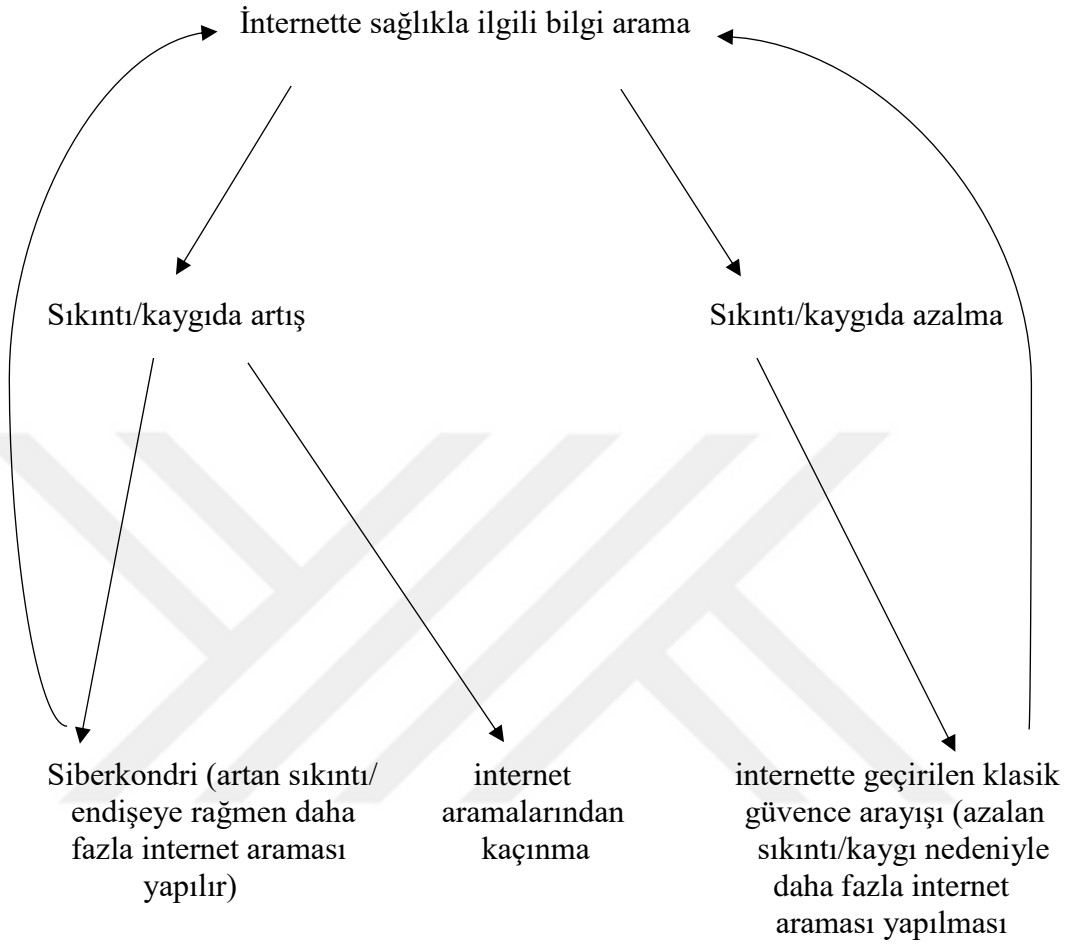
Arama motorları, bilgi tüketicilerinin karışık, filtresiz sağlık verileri arasında gezinmesini kolaylaştırmakta ve bu manzara yaygın sağlık problemlerine ilişkin anksiyetelerini destekleyebilmektedir (Chi et al., 2018).

Ve siberkondri gelişimini anlamak, anlamlandırmak için çeşitli modeller geliştirilmiştir. Hibrit model çevrimiçi sağlık bilgisi aramanın duygusal neticesinin, güvence arama mı yoksa göze çarpan ve problemlili bir davranış modeli mi meydana

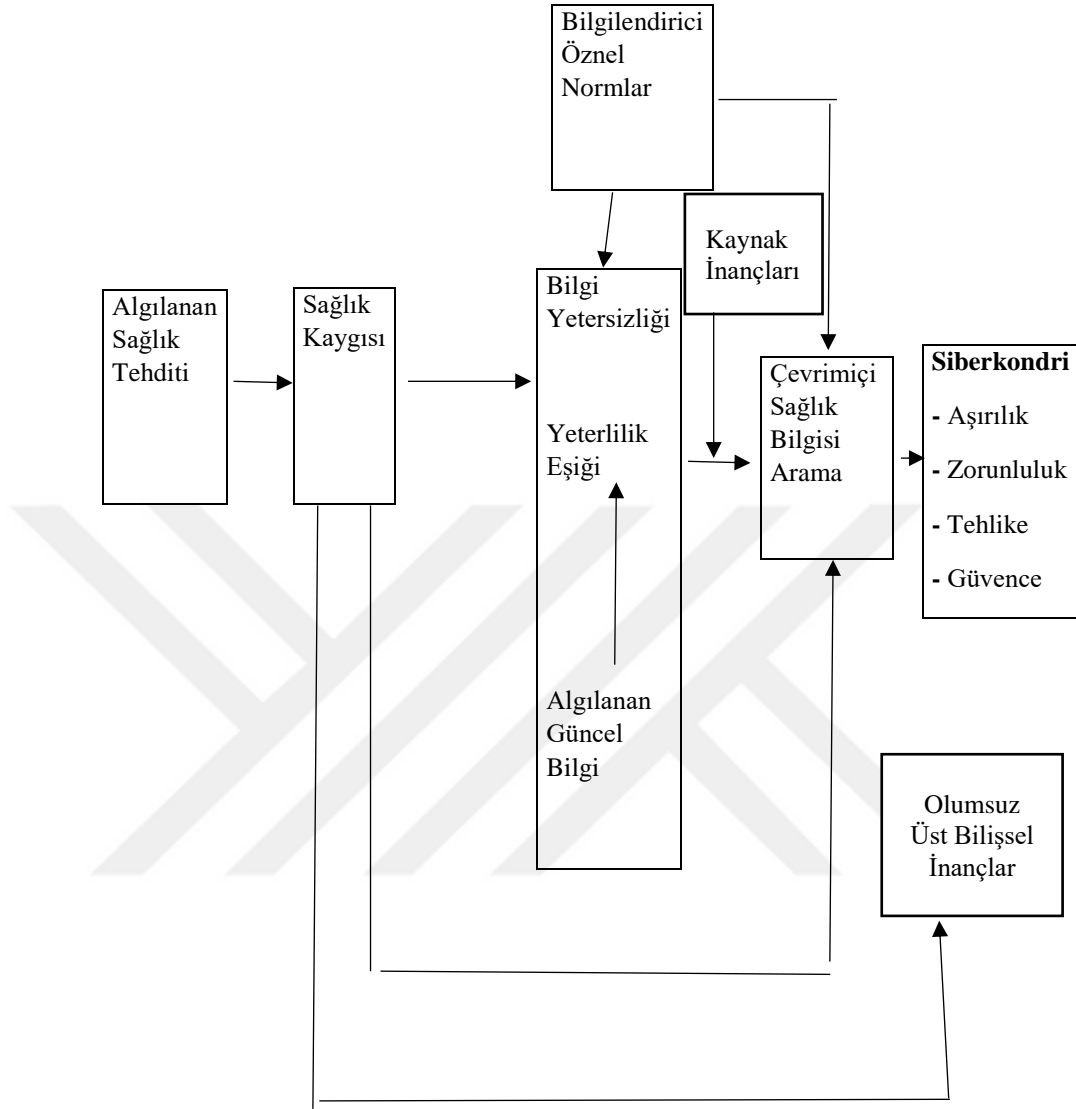
getirdiğini belirlemek için ileri sürülmüş bir model sunmaktadır (Şekil 2.1.). Stresin negatif korelasyon göstermesiyle sonuçlanan çevrimiçi sağlık bilgisi aramayı güvence arayışı olarak öne sürmektedir. Diğer taraftan, artan anksiyete ile gelişen aramalar, ya çevrimiçi aramadan kaçınmaya ya da yinelenen, aşırı, siberkondri olarak adlandırılan patolojik aramaya sebep olmaktadır (Brown et al., 2020). Buna ilaveten, bu model, siberkondrinin, bireylerin sağlık nitelikleri hakkında negatif metabilşsel inançlara sahip olduklarında meydana çıkma ihtimalinin arttığını varsayar. Yani bireyler endişelerini yönetememekte ve bu nedenle çevrimiçi sağlık bilgisi aramaları, duygusal problemlere sebep olan aşırı ve kompulsif arama edimine dönüşmektedir. Bu sebeple, bu hibrit model, özellikle negatif metabilşsel inançları, sağlık anksiyetesi olan bireyler için süreklilik arz eden çevrimiçi sağlık bilgisi aramanın, nasıl siberkondriye dönüşebileceğini betimlemektedir (Fergus & Spada, 2018).

Varsayılan siberkondri geliştirme modelinde de çevrimiçi sağlık bilgisi arama ve siberkondri ile ilgili kavram ve kuramları kapsayacak şekilde, siberkondri gelişimini ifade edebilmek için teorik bir model sunulmaktadır (Şekil 2.2.). Model iki temel kademededen oluşmaktadır ve çevrimiçi sağlık bilgisi arama, iki kademeyi birbirine bağlamada elzem bir rol oynamaktadır. İlk kademe, bireylerin çevrimiçi sağlık bilgisi arama edimini artıran kognitif, duyuşsal ve psikomotor etkeni tanımlamaktadır. Bireylerin günlük hayat rutinlerinde bazı yaygın belirtiler (ağrı, ateş vb.) deneyimlediklerinde bu bedensel değişikliği yanlış yorumlayarak, olumsuz bir durum olarak algılayabileceklerini varsaymaktadır. Bu durum akabinde bireylerin kendilerini kaygılı endişeli hissetmelerine sebep olmaktadır (Zheng et al., 2021). Ayrıca, sağlık anksiyetesi olan bireyler, semptomlar ile ilgili mevcut bilgileri kaygıyla mücadele etmek için yeterli bulmayıp daha fazla arama yapmaya ihtiyaç duymaktadır. Bu süreçte bireylerin çevrimiçi sağlık bilgisi arama edimleri çevresel faktörlerden ve kaynak inançlarından da etkilenebilmektedir. İkinci kademede, yinelenen çevrimiçi sağlık bilgisi aramanın nasıl siberkondriye evrildiğine odaklanmaktadır. Hibrit siberkondri modelini baz alarak (Brown et al., 2019), sürekli çevrimiçi bilgi aramanın siberkondri ile beraber aşırı sağlık bilgisi arama edimine evrilme olasılığının olduğunu varsaymaktadır. Bu olasılık, fiilen sağlık anksiyetesi aracılığıyla tetiklenebilen negatif metabilşsel inançlara bağlanmaktadır (Fergus & Spada, 2018). Çeşitli kavramların sentezlenmesi

sonucunda tasarlanan, varsayılan siberkondri geliştirme modeli, bireyler semptom denetimi için interneti kullandıklarında siberkondrinin gelişim döngüsünü detaylandırmaktadır (Zheng et al., 2021).

Şekil 2.1. Brown ve arkadaşlarının aktardığına göre, Hibrit güvence arama modeli ve sağlıkla ilgili kompulsif İnternet kullanımı (siberkondri) Starcevic & Berle (2013) tarafından önerilmiş ve uyarlanmıştır (Brown et al., 2020).

1.Aşama

2.Aşama

Şekil 2.2. Varsayılan siberkondri geliştirme modeli (Zheng et al., 2021).

2.1.2.Siberkondri ve üniversite öğrencileri

Dünya genelinde yaş kümelerine göre internet kullanım düzeylerine bakıldığında internette en çok zaman geçiren kümenin adölesanlar ve genç yetişkinler olduğu görülmektedir (Köse & Murat, 2021). Can & Tozoğlu'nun aktardığına göre özellikle Kore'de yapılan araştırmalar neticesinde ortaya çıkan bulgular; üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığında en büyük payı ifade ettiğini göstermiştir (Can & Tozoğlu, 2019).

2.1.3.Siberkondri kavramı ve halk sağlığı hemşireliği ile ilişkisi

İnternet kullanımının artması ve online sağlık verileri görüntülemenin olası negatif etkileri değerlendirildiğinde, siberkondri elzem bir halk sağlığı problemi olarak karşımıza çıkmaktadır (Kartal & Leyla, 2021). Siberkondrinin profiline bakıldığında yol açtığı sağlık problemleri, dolaylı neden olacağı sağlık maliyetleri düşünüldüğünde daha iyi anlaşılması gerektiği görülmektedir. Bu bağlamda durumu yordamak ve karanlık yönünü minimize etmek için stratejilerin planlanması önem arz etmektedir. Bu stratejilerin planlanmasında halk sağlığı uzmanları, bilişim uzmanları, sağlık yöneticileri ve psikologlar koordineli çalışmalıdır (Ertaş et al., 2020).

2.1.4.Siberkondri ile ilgili yapılan yurt içi ve yurt dışı yayınlar

Literatür incelendiğinde siberkondri yelpazesinde yapılan araştırmalar henüz emekleme seviyesindedir. Özellikle siberkondri ölçümlerinin büyümesi ve kanıtlanması halen devam etmektedir. Çeşitli popülasyonlarda ve ilişik konularda daha fazla araştırmaya gereksinim duyulmaktadır. Yapılan araştırmalar siberkondrinin farklı seçeneklerini ve neticelerini araştırmaya başlamış. Siberkondri olgunlaşmasının detaylı proseslerinin kavramsallaştırılması ve modellenmesinde yol alabilmek için gereksinim olduğu görülmektedir (Zheng et al., 2021). Yurtiçinde siberkondri ile alakalı primer araştırma Süleyman Utku (2016) eliyle kaleme alınmıştır (Tarhan et al., 2021). Yurtdışında ise primer olarak Starcevic & Berle (2013) siberkondriyi kavramsal seviyede gözden geçirmişlerdir (Zheng et al., 2021). Siberkondri ile ilgili yapılan yurt içi (Tablo2.1.) ve yurt dışı (Tablo2.2.) araştırmalar derlenmiştir.

Tablo 2.1. Siberkondri ile İlgili Yapılan Yurt İçi Bazı Araştırmalar

Araştırmanın başlığı	Araştırmanın sonucu	Yazar-yıl
Hemşirelik Öğrencilerinde E-Sağlık Okuryazarlığı ve Siberkondri İlişkisi	Öğrencilerin e-sağlık okuryazarlıkları ve siberkondri seviyeleri orta düzeyde bulunmuştur.	(Gürkan et al., 2023)
Üniversite öğrencilerinin siberkondri ve anksiyete düzeyleri ve ilişkili faktörler: Kesitsel bir çalışma	Öğrencilerin siberkondri ve anksiyete düzeyleri arasında pozitif korelasyon olduğu tespit edilmiştir.	(Tuna et al., 2023)
Üniversite Öğrencilerinin Siberkondri Düzeylerinin Sağlık Kaygısı Üzerine Etkisinin İncelenmesi	Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin siberkondri düzeylerinin sağlık kaygısı üzerine etkisi, anlamlı ve yönü pozitif olarak tayin edilmiştir.	(Ali & Öztürk, 2023)
COVID-19 Pandemi Sürecinde Bireylerin Sağlık Kaygılarının Siberkondri Üzerindeki Etkisi	Sağlık kaygısı ve siberkondri bağlamında anlamlı ve pozitif doğrultuda bağlantılar belirlenmiştir.	(Doğanyigit & Keçelgil, 2022)
İnternet Bağımlılığı ve Siberkondri	İnternet bağımlılığının siberkondriyi tetiklediği araştırmalar ile desteklenmiştir.	(Turan, 2022)
Siberkondri ve e-sağlık okuryazarlığı arasındaki ilişki	Bireylerin e-sağlık okuryazarlık seviyesinin yükselmesi siberkondri seviyesini etkileyebileceği neticesi elde edilmiştir.	(Mansur & Cigerci, 2022)
Yeni kuşak hastalığı siberkondri: Yeni medya çağında kuşakların siberkondri düzeyleri ile sağlık okuryazarlığı ilişkisi	Kuşaklarda sağlık okuryazarlığı düzeyi arttıkça siberkondri düzeyi gerilemiştir.	(Tarhan et al., 2021)
COVID-19 Salgınında Ebelik Öğrencilerinin Siberkondri Düzeyleri ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi	Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin siberkondri seviyesi orta düzeyde bulunmuştur.	(Kartal & Leyla, 2021)
Siberkondri, Sağlık Okuryazarlığı ve Sosyo-Ekonomik Statü İlişkisi Bağlamında X ve Y Kuşağına Yönelik Bir Çalışma	Eğitim düzeyi ve yaş arttıkça siberkondri seviyesi azalmış, sağlık okuryazarlığı düzeyi yükselmiştir.	(Ekinci et al., 2021)
Bireylerin E-Sağlık Okuryazarlığı ve Siberkondri Düzeylerinin İncelenmesi	E-sağlık okuryazarlığı ve siberkondri arasında pozitif korelasyon olduğu görülmüştür.	(Deniz, 2020)
The Pathways from Distress Tolerance to Cyberchondria: a Multiple-Group Path Model of Young and Middle Adulthood Samples	İnternet bağımlılığı ve sağlık anksiyetesi siberkondri ile olumlu bağlı bulunmuştur.	(Batıgün et al., 2020)
Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Siberkondri Düzeyleri ve İlişkili Faktörlerin İncelenmesi	Algılanan sağlık halleri pozitif yönelim göstererek siberkondrinin azalacağı tespit edilmiştir.	(Ertaş et al., 2020)
Hastaların Siberkondria Düzeylerine Yönelik Bir İnceleme: Bir Çalışma Hastanesi Örneği	Siberkondri anketi puanı literatürden yukarıda tayin edilmiştir.	(Yılmaz et al., 2019)
Ruh Sağlığı ve Hastalıklarında Dijital Çağ Uygulamaları	Siberkondri, sağlık kaygısı ve hipokondriazisin yansıması ve birleşimi olarak betimlenmiştir.	(Yüksel, 2019)
Problemlili Teknoloji Kullanımı	Siberkondri, sorunlu teknoloji tüketimi sonucunda meydana gelen problemlerden biri olarak ifade edilmiştir.	(Savcı et al., 2019)

Tablo 2.1. (Devamı)

Araştırmanın başlığı	Araştırmanın sonucu	Yazar-yıl
Health Anxiety and Cyberchondria Among Ege University Health Science Student	Sağlık problemi bulunan öğrencilerde sağlık anksiyetesi ve siberkondrinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir.	(Bati et al., 2018)
Online health concern: Cyberchondria	E-hastalıklardan biri olan siberkondri ile ilgili literatür taraması aktarılmıştır.	(Korucu et al., 2018)

Tablo 2.2. Siberkondri ile İlgili Yapılan Yurt dışı Bazı Araştırmalar

Araştırmanın başlığı	Araştırmanın sonucu	Yazar-yıl
The mediating role of rumination between stress appraisal and cyberchondria	Stres ve siberkondri ilişkili kavramlardır, ruminasyonda mevcut ilişkide elzem bir öneme sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.	(Blachnio et al., 2023)
Cyberchondria, Anxiety Sensitivity, Hypochondria, and Internet Addiction: Implications for Mental Health Professionals	Öğrencilerin siberkondri ve teknoloji bağımlılığını idare ederek anksiyete ile baş etmelerinin önemini ifade etmektedir.	(Abu Khait et al., 2023)
The Russian adaptation of the Cyberchondria Severity Scale	Siberkondriye dayalı araştırmalar için güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.	(Zolotareva, 2023)
Calling Dr. Internet: Analyzing News Coverage of Cyberchondria	Siberkondrinin bir spektrum olduğunu ifade etmektedir.	(Zheng & Tandoc, 2022)
The Portrait of Cyberchondria-A Cross-Sectional Online Study on Factors Related to Health Anxiety and Cyberchondria in Polish Population during SARS-CoV-2 Pandemic	Hastaların ulaşmak istedikleri bilgilere ulaşmaları konusunda rehabilitasyon hizmeti vermek, siberkondri semptomlarını minimize etmektedir.	(Ciulkowicz et al., 2022)
Family Dysfunction and Cyberchondria among Chinese Adolescents: A Moderated Mediation Model	Aile işlevsizliği, sağlık anksiyetesi ve adolesan siberkondrisi ile pozitif yönlü bir ilişki göstermiştir.	(Liu et al., 2022)
Unveiling the relationships between cyberchondria and psychopathological symptoms	Sağlık anksiyetesi, obsesif kompulsif belirtiler ve müphemiyete tahammülsüzlük siberkondri ile kuvvetli bir biçimde alakalı bulunmuş, bunlar arasında da en güçlü bağın sağlık anksiyetesi ile olduğu tespit edilmiştir.	(Arsenakis et al., 2021)
Cyberchondria: a systematic review	Siberkondri kavramının var olan portresi betimlenmiştir.	(Zheng, Sin, et al., 2021)
Cyberchondria - A New Behavioral Syndrome?	Birçok kavram ile yakından bağlantılı ayrı bir davranışsal sendromu ifade ettiğini belirtmektedir.	(Müller et al., 2021)
What Drives Unverified Information Sharing and Cyberchondria During the COVID-19 Pandemic?	COVID-19 ile alakalı hatalı verilerin ve siberkondrinin istilasını azaltmak için, sağlık kaynaklarına yönelik sağlıklı kuşkuculuğu geliştirirken beraberinde aşırı veri yüklemesine engel olunması gerektiğini de söylemektedir.	(Laato et al., 2020)
Neuroticism and Cyberchondria: the Mediating Role of Intolerance of Uncertainty and Defensive Pessimism	İnternet tüketimini yönetememenin siberkondriye yatkın bir durum yarattığı vurgulanmıştır.	(Bajcar & Babiak, 2020)

Tablo 2.2. (Devamı)

Araştırmanın başlığı	Araştırmanın sonucu	Yazar-Yıl
The Impact of Internet-Delivered Cognitive Behavioural Therapy for Health Anxiety on Cyberchondria	Sağlık anksiyetesi için online yürütülen bilişsel davranışçı terapi siberkondriyi ıslah etmektedir.	(Newby & McElroy, 2020)
Increase in the Prevalence of Health Anxiety in Medical Clinics: Possible Cyberchondria	Sağlık kurumlarına başvurularında sağlık anksiyetesinin prevalansı artış göstermiş, akabinde siberkondri tablosu görülmüştür.	(Tyrer et al., 2019)
Cyberchondria and its Relationships with Related Constructs: A Network Analysis	Siberkondri, alakalı bütün yapılardan ayrı ve birbiriyle bağlantılı semptomlardan meydana gelen, nispeten özgül, sendrom benzeri bir kavram olarak görülmektedir.	(Starcevic et al.,2019)
Evaluating the cyberchondria construct among computer engineering students in Pune (India) Using Cyberchondria Severity Scale (CSS-15)	Öğrencilerin bütünü siberkondri ve ilişkili oluşumlardan etkilenmiştir.	(Dagar et al., 2019)
Cyberchondria: Overlap with health anxiety and unique relations with impairment, quality of life, and service utilization	Sağlık anksiyetesi ve siberkondri yakından bağlantılı fakat benzersiz kavramlar olarak ifade edilmiştir.	(Mathes et al., 2018)
The CSS-12: Development and Validation of a Short-Form Version of the Cyberchondria Severity Scale	CSS-12, şiddetli online sağlık araştırmalarına isnat edilen anksiyetenin kısa, güvenilir ve geçerli bir ölçüm aracıdır.	(McElroy et al., 2018)
Moving Toward a Metacognitive Conceptualization of Cyberchondria: Examining the Contribution of Metacognitive Beliefs, Beliefs about Rituals, and Stop Signals	Var olan sonuçlar siberkondrinin metabilşsel kavramsallaştırılmasına dayanak sağlamaktadır.	(Fergus & Spada, 2018)

2.2.Sağlık Anksiyetesi Kavramı

Bireylerin sağlık durumlarıyla ilgili aşırı endişe hissetmesiyle tasvir edilen sağlık anksiyetesi, önemli ve maliyetli bir halk sağlığı problemi olarak karşımıza çıkmaktadır (Rask et al., 2020).

Sağlık anksiyetesi, bireyin sağlığı ile alakalı şiddetli endişe hissetmesi, sürekli bu kaygıyla meşgul olması ve akabinde duygusal ve somatik kaygı belirtilerini tetikleyen bir durum olarak tanımlanmaktadır (Çelebi et al., 2021). Literatürde fiziksel bir patolojileri olmamasına rağmen sağlık kuruluşuna başvuran bireylerin sayısı %20 ile %84 arasında değişkenlik göstermektedir (Çevik & Çıtlık Sarıtaş, 2020). Sağlık anksiyetesi, bireylerin strese, bulaşıcı ve salgın hastalıklara maruz kaldığı, bazı bedensel semptomlar duyumsadığı ve bunları yanlış yordadığında, etrafındaki bireylerin hastalıklarına şahit olduğu ve hastalıklar üzerine konuştuğu hallerde ortaya çıkabilmektedir (Güngör et al., 2021). Cinsiyet,

genetik ve kronik somatik patolojilerin mevcudiyeti gibi bazı fizyolojik faktörler sağlık anksiyetesini etkilemektedir (Kılınçel et al., 2021). Ruhsal patolojilerin mevcudiyeti, stres ve belirsizlik gibi bazı psikolojik faktörler sağlık anksiyetesini tetiklemektedir (Kılınçel et al., 2021).

Ruhsal patolojilerin geleneksel sınıflandırma tertibatı olan DSM (Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı) patolojilerin alt türlerini açıklamada yetersiz kalmıştır. Akabinde oluşan boşlukları doldurmak amacıyla Psikosomatik Araştırmalara Yönelik Tanı Ölçütleri (DCPR), geliştirilmiştir. Psikosomatik Araştırmalara Yönelik Tanı Ölçütlerinde, sağlık anksiyetesi anormal hastalık davranışı başlığının altında konumlanan bir tanıdır (Aral & Arslan, 2019). Çetin & Varma'nın aktardığına göre Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı - 4'te yer alan hipokondriazis, DSM'nin son baskısı olan DSM-5'te yerini hastalık anksiyetesi bozukluğu alt başlıklarına bırakmaktadır (Çetin & Varma, 2021).

2.2.1. Sağlık anksiyetesinin belirtileri

Sağlık anksiyetesi, bireyleri doktora muayene olmaktan ve olası patolojileri hakkında danışmanlık almaktan alıkoynabileceği gibi, bedenlerinde bir patoloji olup olmadığını takip etme gereksinimi de yaratabilmektedir (Özdelikara et al., 2018).

Problem çözme, emosyon merkezli ve adaptasyon gibi bazı baş etme yöntemleri görülmektedir (Besirli et al., 2021). Telkin, yoga, meditasyon, mental çalışma, imgeleme ve nefes egzersizleri de anksiyete ile mücadele etme yöntemleri olarak kabul görmektedir (Baydağ & Başoğlu, 2018).

2.2.2. Sağlık anksiyetesi ve üniversite öğrencileri

Erken yetişkinlik, ruhsal sağlık problemlerinin doğması açısından elzem bir risk dönemidir (Chelidoni et al., 2023). Problemlerin kökeni çoğunlukla geç çocukluk evresi ve erken erişkinlik döneminde meydana gelmektedir (Ünal & Coşar, 2021). Bu doğrultuda üniversite öğrencileri önemli risk grupları arasında yer almaktadır

2.2.3. Sağlık anksiyetesi ve halk sağlığı hemşireliği ile ilişkisi

Dünyada ve Türkiye’de gençlerde görülen mental sağlık sorunları önemli bir halk sağlığı konusudur. Bu sorun karşısında halk sağlığı hemşireleri gençlerin mental sağlığını koruma ve geliştirmede çeşitli roller üstlenmektedir. Halk sağlığı hemşireleri öncelikli olarak konu ile ilgili kendini güncel tutmalı, bilgi ve danışmanlık konusunda hazır ve istekli olmalıdır. Halk sağlığı hemşireleri, pozitif mental sağlığın oluşturulmasında ve geliştirilmesinde gençleri desteklemek gibi çok önemli rollere sahiptir (Yorulmaz & Karadeniz, 2020).

2.2.4. Sağlık anksiyetesi ile ilgili yapılan yurtiçi ve yurtdışı yayınlar

Anksiyete bozuklukları ve alt başlığında sağlık anksiyetesi ulusal ve uluslararası araştırma yelpazesinin ortak bir ürünü olarak ön plana çıkmaktadır (Brooks et al., 2020; Huang & Zhao, 2020; Taquet et al., 2020; Okuyan, Karasu & Polat, 2020; Tian et al., 2020; Xiong et al., 2020; Wang et al., 2020). Anksiyete seviyesi yüksek olduğunda bireyin psikolojik sağlığı açısından tahrip edici olacağı (Asmundson & Taylor, 2020) ve hayat tatminini negatif yönde etkileyeceği birçok araştırmanın ortak bir ürünüdür (Baykal, 2020; Bou-Hamad, Hoteir & Harajli, 2021; Duong, 2021; Karabağ Aydın & Fidan, 2022).

2.3.Siberkondri Ve Sağlık Anksiyetesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Siberkondri ve sağlık anksiyetesi arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada maksimum sağlık anksiyetesi mevcut olan bireylerin, minimum sağlık anksiyetesi olan bireylere nispeten sağlık verileri için daha çok çevrimiçi internet araması yaptığı görülmektedir (Özyıldız & Alkan, 2022).

2.4. Siberkondri Ve Sağlık Anksiyetesi İle İlgili Yapılan Yurtiçi Ve Yurtdışı Yayınlar

Siberkondri kavramı doğduğundan beri araştırmacılar safında alakadar olunan ve merak uyandıran bir kavram olmuştur. Doğuşundan beri kavram ekseninde dünyanın çeşitli ülkelerinde farklı kavramlarla ilişkilendirilerek, araştırmacılar meraklarını dindirmeye çalışmıştır. Araştırmalar incelendiğinde sağlık anksiyetesi ve internet bağımlılığı edimlerinin şiddetli olması sonucunda siberkondriyi tasvir ettiği belirtilmektedir. Literatürde siberkondri ile alakalı araştırmalar olsa dahi, teknolojideki süratli büyümeye bağlı bireylerin yaşam şeklindeki değişiklikler güncel araştırma alanları için boşluklar oluşturmaktadır

(Bahadır, 2021). McMullan ve ark. (2019) sağlık anksiyetesi, çevrimiçi sağlık verisi arama ve siberkondri arasındaki bağlantıları gözden geçirmek amacıyla bir meta-analiz yöntemini kullanmıştır (McMullan et al., 2019). Araştırmalar sentezinde sağlık anksiyetesi ile çevrimiçi sağlık verisi arama arasında ve akabinde sağlık anksiyetesi ile siberkondri arasında da olumlu bir bağlantı bulunmaktadır (Zheng et al., 2021). Brown ve ark. (2020)'nin araştırması, çevrimiçi sağlık verisi arama ile sağlık anksiyetesi arasındaki bağlantıya dair delil bulmaya odaklanmıştır (Brown et al., 2020).

Siberkondri ve sağlık anksiyetesinin halk sağlığı hemşireliğindeki yeri

İnternet tüketiminin gün geçtikçe yaygınlaşması ve teknolojinin olgunlaşmasıyla birlikte çevrimiçi sağlık verisine ulaşmanın potansiyel negatif hasarları değerlendirildiğinde siberkondri, halk sağlığı için önem arz eden bir kavram haline gelmektedir (Mathes et al., 2018)

Bu doğrultuda; halk sağlığı hemşireliği kapsamında, bu kavramlara farkındalık yaratmak, toplumun sağlığını korumak ve iyileştirmek için çok önemli yere sahiptir. Bu bağlamda, siberkondri ve sağlık anksiyetesi gibi psikolojik sağlık sorunlarının ele alınması ve bu konuların yönetimi, toplumun genel sağlığına önemli katkılar sağlayabilmektedir. Halk sağlığı hemşirelerinin bu konularda farkındalık yaratması, eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunması, toplumun sağlık bilincini artırarak, bireylerin sağlıkla ilgili kaygılarını yönetmelerine yardımcı olabilir. Çünkü bu durumlar, bireylerin sağlık hizmetlerine gereksiz yüklenmesine, sağlık kaynaklarının israfına ve toplumda genel sağlık bilincinin azalmasına yol açabilir.

Bu kapsamda; halk sağlığı hemşirelerinin, siberkondri ve sağlık anksiyetesi konularında toplumda farkındalık yaratmak, erken tanı ve tedaviye yönlendirmek, sağlıklı bilgiye erişimi teşvik etmek ve psikososyal destek sağlamak gibi roller üstlenerek, bireylerin sağlıkla ilgili endişelerini anlamak ve uygun kaynaklara yönlendirmek için danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunması hayati öneme sahiptir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı niteliktedir.

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma, Erzurum Teknik Üniversitesinde 2022-2023 eğitim-öğretim döneminde lisans eğitimi gören üniversite öğrencilerine uygulanmış, Ekim 2023-Haziran 2024 tarihleri arasında yürütülmüştür. Üniversite de 7 fakülte yer almakta ve bu fakültelerden İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde 270, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesinde 1183, Sağlık Bilimleri Fakültesinde 114, Spor Bilimleri Fakültesinde 187, Edebiyat Fakültesinde 1483, Fen Fakültesinde 339 öğrenci bulunmaktadır.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini; 2022-2023 eğitim-öğretim döneminde Erzurum Teknik Üniversitesinin de bulunan üniversite öğrencileri (N:3577) oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklem büyüklüğünü belirlemek için priori güç analizi kullanılmıştır. Yapılan güç analizinde Pair-t testi için; bir birimlik etki büyüklüğünün anlamlı olabilmesi için %95 güçte ve %95 güven düzeyinde en az 347 öğrencinin araştırmaya dâhil edilmesi g-power programıyla hesaplanarak belirlenmiştir (Mathes et al., 2018). Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde öncelikle 2022-2023 eğitim-öğretim döneminde Türkiye'nin doğusunda bulunan bir ildeki üniversite de bulunan öğrenciler tespit edilmiştir. Bu doğrultuda; araştırmanın örneklemini 1296 kişi oluşturmuştur (n=1296). Fakültelerden seçilen öğrenciler orantılı tabakalı seçim yöntemi ile seçilmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilere ait bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından literatür taranarak hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu", 'Siberkondri Ciddiyet Ölçeği' ve 'Sağlık Anksiyetesi Envanteri' kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu (EK-1): Araştırmacı tarafından literatür taranarak hazırlanan form, kişisel bilgilerin sorgulandığı (katılımcıların yaşını, cinsiyetini, eğitimini vb.) 15 sorudan oluşmaktadır (Brooks et al., 2020; Huang & Zhao,

2020;Okuyan, Karasu & Polat, 2020; Wang et al., 2020; Baykal, 2020; Bou-Hamad, Hoteir & Harajli, 2021; Duong, 2021; Karabağ Aydın & Fidan, 2022)

Siberkondri Ciddiyet Ölçeği (EK-2): Siberkondri Ciddiyet Ölçeği (SCÖ), 2014 yılında McElroy ve ark. tarafından internette aşırı sağlık araştırması yapma ile karakterize, anksiyetenin bir şekli olarak tanımlanan siberkondriyi ölçmeye yönelik geliştirilmiş olan psikometrik bir ölçektir. Siberkondri Ciddiyet Ölçeği, siberkondri için geliştirilmiş kategorik değil sürekli bir ölçektir. Siberkondri Ciddiyet Ölçeği 33 önermeden oluşan 5’li likert tipinde (1- Asla, 2- Nadiren, 3-Ara sıra, 4-Sıklıkla, 5- Her zaman) ve 5 alt ölçekten oluşan bir ölçektir: Faktör 1: Zorlantı (compulsion) (3.,6.,8.,12.,14.,17.,24.,25. sorular), Faktör 2: Aşırı Kaygı (distress) (5.,7.,10.,20.,22.,23.,29.,31. sorular), Faktör 3: Aşırılık (excessiveness) (1.,2.,11.,13.,18.,19.,21.,30. sorular), Faktör 4: İçini Rahatlatma (reassurance) (4.,15.,16.,26.,27.,32. sorular), Faktör 5: Doktora Güvensizlik (mistrust of medical professional) (9.,28.,33. sorular) 5. Faktörü oluşturan sorular ters puanlanmaktadır. Siberkondri Ciddiyet Ölçeği kategorik değil sürekli bir ölçektir. Kesme noktası bulunmamaktadır. Her bir sorudan elde edilen puanlar toplanarak kişinin toplam siberkondri puanı hesaplanmaktadır. Ölçekten alınabilecek minimum puan 33, maksimum puan 165 ve ölçekten edinilen puanlar siberkondri düzeyi ile pozitif korelasyon göstermektedir (Uzun & Zencir, 2022). 0-33 puan çok düşük düzey, 33-66 puan düşük düzey, 66-99 puan orta düzey, 99-132 yüksek düzey, 132-165 çok yüksek düzey olarak tanımlanmaktadır (Tarhan et al., 2021). Siberkondri Ciddiyet Ölçeği’nin Türkçe geçerlilik güvenilirliği Uzun & Zencir tarafından 2016 yılında yapılmıştır (Uzun et al., 2016). Siberkondri Ciddiyet Ölçeğinin dil ve kapsam geçerliliği sonrası, açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizleri (DFA) yapılmıştır. Siberkondri Ciddiyet Ölçeği’nin güvenilirliği için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı 0,89 iken, alt ölçeklerde ise 0,65 ile 0,85 arasında değişmektedir. Değişmezlik güvenilirliği için yapılan test-retest analizlerinde korelasyon katsayıları ise 0,53-0,71 arasında bulunmuştur. Siberkondri Ciddiyet Ölçeği’nin AFA sonuçlarına göre; 5 faktörde toplanan yapının açıkladığı toplam varyans miktarı % 54,5’tir. Açıklayıcı faktör analizi ardından yapılan DFA sonucunda ise birinci düzey uyum indeksleri SRMR=0,069, GFI=0,80, Robust RMSEA=0,054, Robust CFI=0,95, Robust NNFI=0,95 olarak; ikinci düzey uyum indeksleri ise SRMR=0,080, GFI=0,80, Robust RMSEA=0,064, Robust CFI=0,94,

Robust NNFI=0,95 olarak bulunmuştur. Uyum indeksleri sonuçları mükemmel veya kabul edilir düzeylerde. Siberkondri Ciddiyet Ölçeği'nin Türkçe formunun, üniversite çalışanlarının siberkondri düzeyini ölçmede, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu gösterilmiştir. McElroy & Shevlin (2014) araştırmasında ölçeğin Cronbach's alpha güvenilirlik katsayısı (α) .94 iken, Uzun (2016) (α) .96 güvenilirlik düzeyi sonucuna ulaşmıştır (McElroy & Shevlin, 2014). Bu araştırmada da siberkondri ölçeğine yönelik Cronbach's alpha güvenilirlik katsayısı ,890 olarak bulunmuştur.

Sağlık Anksiyesi Ölçeği (EK-3): Anket katılımcılarının sağlık anksiyete düzeylerini ölçmek için Salkovskis vd. tarafından (2002) geliştirilen, Aydemir ve arkadaşları tarafından 2013 yılında Türk toplumuna uygunluğu için geçerlilik ve güvenilirlik araştırmaları yapılan ölçek kullanılmıştır. Ölçek kapsamında yöneltilen 18 maddenin 14'ü katılımcıların ruhsal durumunu sorgulayan sıralı yanıtları içerirken, dört madde katılımcıların ciddi bir hastalığı olduğu varsayımında bulunarak ruhsal durumlarını değerlendirmelerine yönelik sıralı yanıtları içermektedir. Sağlık Anksiyesi Ölçeği bir öz bildirim ölçeğidir (Aydemir et al., 2013). Ölçekten minimum 0 maksimum 54 puan elde edilebilmektedir. Ölçekten alınan puanlar sağlık anksiyesi düzeyi ile pozitif korelasyon göstermektedir (Çevik & Çıtlık Sarıtaş, 2020). Dörder sıralı yanıt ile ölçüm yapılan ölçekte yanıtlar 0 ile 3 arasında puanlandırılmaktadır (Örnek ifade olarak “Genellikle ciddi bir hastalığım olduğu korkusu yoktur, Bazen ciddi bir hastalığım olduğu korkusu vardır, Çoğunlukla ciddi bir hastalığım olduğu korkusu vardır, Her zaman ciddi bir hastalığım olduğu korkusu vardır”). Ölçek bazında en yüksek seviye olan 54 rakamına ulaşan katılımcıların ciddi bir sağlık anksiyesi ile karşı karşıya oldukları tespit edilir. Sağlık anksiyesi ölçeğinin alt boyutu bulunmamaktadır. Ölçeği geliştiren Salkovskis et al., (2002)'nin araştırmasında güvenilirlik katsayısı (α) .89 olduğu belirlenmiştir. Aydemir et al., (2013) tarafından ise güvenilirlik düzeyi (α) .91 olarak belirtilmiştir. Bu araştırmada sağlık anksiyesi ölçeğine yönelik Cronbach's alpha güvenilirlik katsayısı ,671 olarak bulunmuştur.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırmada; Etik kurul izni ve kurum izni alındıktan sonra, 2022-2023 eğitim-öğretim döneminde Erzurum Teknik Üniversitesinin de bulunan öğrenciler için fakültelerin dekanlarıyla görüşülerek öğrencilerin en müsait olduğu zaman ve

saat aralıklarında öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Bu görüşmenin sağlanması için öğrencilerin adres bilgileri ya da telefon numaraları talep edilmeyip, haftanın belirli günlerinde araştırmacı tarafından yüz yüze anket toplama yöntemiyle veriler toplanmıştır. Yüz yüze görüşmede, araştırmaya alınma kriterlerine uygun olan öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiş ve gönüllü onam formu okunmuştur. Kabul eden tüm öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir. Bu süreç herhangi bir örneklem seçme yoluna gidilmeden örneklem sayısı da dikkate alınarak evrenin tamamına ulaşmak hedeflenerek devam etmiştir. Veriler; gerekli izinler alındıktan sonra Ekim 2023 tarihinde, araştırmacılar tarafından öğrenciler ile yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Anket formlarının doldurulması ortalama 15-20 dakika zaman almıştır. Verileri toplamadan önce, katılımcılara araştırmanın konusu, amacı ve veri toplama araçlarının içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Araştırma kapsamına alınan hiçbir katılımcı araştırmaya katılmaya zorlanmayıp, anketlerin uygulanması ve toplanması sürecinde gizlilik ilkesine uyulmuştur.

3.6. Araştırmanın Değişkenleri

Bağımsız değişkenler: Yaş, cinsiyet, fakülte, sınıf vb. sorularından oluşan kişisel (sosyo-demografik, subjektif) bilgiler bu araştırmanın bağımsız değişkenleridir.

Bağımlı değişkenler: Siberkondri Ciddiyet Ölçeği toplam puanı ve Sağlık Anksiyetesi Envanteri (Kısa Versiyon) toplam puanı bu araştırmanın bağımlı değişkenleridir.

3.7. Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesi SPSS 22 paket programında, sayı, ortalama, yüzdelik dağılımları, standart sapma, Pearson Korelasyon analizi ve tek yönlü Anova analizi kullanılarak yapılmıştır. Toplam puanı maddelerin aritmetik toplamı biçiminde elde edilmektedir.

Verilerin analizinde 9 farklı istatistiksel analiz kullanılmış olup bu analizler bilgisayarda SPSS 22.00 istatistik paket programı ile yapılmıştır. Bu analizler şunlardır:

1. Frekans
2. Yüzde
3. Pearson Momentler Çarpımı korelasyon analizi

4. Lineer Regresyon analizi
5. Durbin Watson testi
6. t Testi
7. Tek Yönlü Varyans analizi (ANOVA)
8. LSD Post Hoc testi
9. Cronbach Alfa analizi

Verilerin normal dağılıma uygunluğunu anlamak amacıyla Skewnes-Kurtosis analizleri yapılmıştır. Skewnes-Kurtosis değerlerinin +1.96 ile -1.96 arasındaki aralık bulunması normal dağılım olarak kabul edilmektedir (George & Mallery, 2010). Siberkondri Ciddiyet Ölçeği ve Sağlık Anksiyetesi Ölçeği değişkenlerinin Skewnes (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerleri normal aralıkta çıkmıştır (Tablo 3.1). Ölçeklere ait tüm değerlerin normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Bu bulgular verilerin normal dağılıma uyduğunu gösterdiğinden verilerin analizinde gruptaki kişi sayıları 30 aşan verilerde parametrik analizler uygulanmıştır.

Tablo 3.1. Skewnes-Kurtosis analizleri

	Skewness	Kurtosis
Zorlantı Boyutu	,813	-,399
Aşırı Kaygı Boyutu	-,068	-,815
Aşırılık Boyutu	-,565	-,201
İçini Rahatlatma Boyutu	-,279	-,844
Doktora Güvensizlik Boyutu	,484	-,726
Siberkondri Ciddiyet Ölçeği	-,041	-,589
Sağlık Anksiyetesi Ölçeği	,627	1,165

George, D., & Mallery, M. (2010) SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 Update, 10th Edition, Pearson, Boston.

3.8. Araştırmanın Etik İlkeleri

Bu çalışmada Helsinki Deklarasyonu'nda belirtilen etik ilkelere uyulmuştur. Araştırmaya başlamadan önce Türkiye'nin doğusunda bulunan bir ildeki üniversiteden etik kurul izni B.30.2.ATA.0.01.00/509 (izin sayı no) ve araştırmanın yapılabilmesi için ilgili kurumdan kurum izni E-95837745-100-2200026505 (izin sayı no) alınmıştır. Ayrıca araştırma başlamadan önce öğrencilere araştırmanın gönüllülük esasına bağlı olduğu vurgulanarak, araştırma

hakkında bilgilendirilmeleri sağlanarak, çıkar ilişkisi protokolü de katılımcılara açıklanarak sözlü/ yazılı onamları alınmıştır.

4. BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan üniversite öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımları Tablo 4.1.'de verilmiştir.

Tablo 4.1. Araştırmaya alınan üniversite öğrencilerinin tanıtıcı özellikleri ile ilgili bulgular (n=1296)

		N	%
Cinsiyet	Kadın	830	64,0
	Erkek	466	36,0
Yaş	18 yaş ve altı	126	9,7
	19 yaş	248	19,1
	20 yaş	281	21,7
	21 yaş	293	22,6
	22 yaş	185	14,3
	23 yaş ve üstü	163	12,6
	Fakülte	Edebiyat fakültesi	342
Fen fakültesi		164	12,7
İktisadi ve idari bilimler fakültesi		162	12,5
Mühendislik ve mimarlık fakültesi		325	25,1
Sağlık bilimleri fakültesi		171	13,2
Spor bilimleri fakültesi		132	10,2
Sınıf düzeyi		1. sınıf	525
	2. sınıf	432	33,3
	3. sınıf	137	10,6
	4. sınıf	202	15,6
Kronik bir hastalık olma	Var	402	31,0
	Yok	894	69,0
Birinci derece yakınlarında kronik hastalık olma	Var	457	35,3
	Yok	839	64,7
İnternette geçirilen süre	1 saat veya altı	37	2,9
	1-2 saat	162	12,5
	2-3 saat	309	23,8
	3-4 saat	317	24,5
	4 saat ve üstü	471	36,3

Tablo 4.1. (Devamı)

		N	%
İnternette sağlıkla ilgili araştırma yapma sıklığı	Nadiren	194	15,0
	Arasına	680	52,5
	Sık sık	422	32,6
İnternette sağlıkla ilgili bilgilere inanma durumu	Evet	647	49,9
	Hayır	649	50,1
İnternetteki bilgiler ikna edici değilse tekrar araştırma yapma	Evet	995	76,8
	Hayır	301	23,2
İnternetteki bilgilerle kendine tanı koyma durumu	Evet	579	44,7
	Hayır	717	55,3
İnternette sağlıkla ilgili araştırmaları sonucunda kendini nasıl hissettiği	Rahat	425	32,8
	Kaygılı	564	43,5
	Ruh halimde bir değişiklik olmaz	307	23,7
İnternette sağlıkla ilgili araştırmaları sonucunda kendisinde olabileceğini düşündüğü hastalığı kesinleştirmek için hastaneye başvurma	Evet	788	60,8
	Hayır	508	39,2

Tablo 4.1. incelendiğinde araştırmaya alınan üniversite öğrencilerinin % 64'ü kadın, % 22.6'sı 21 yaş, % 14.3'ü 22 yaş, yaş aralığı 17 ile 38 arasında ve aritmetik ortalaması 20.67 ± 2.02 , % 26.4'ü edebiyat fakültesi öğrencisi, % 40.5'i 1. sınıf öğrencisi, % 31'inin kronik bir hastalığı var, % 35.3'ünün birinci derece akrabalarında (anne, baba, kardeş) kronik hastalığı var, % 36.3'ü internette 4 saat ve üstü vakit geçiriyor, % 52.5'i internette sağlıkla ilgili ara sıra araştırma yapıyor, % 49.9'u internette sağlıkla ilgili yaptığı araştırmaların sonucunda elde ettiği bilgilerin doğruluğuna inanıyor, % 76.8'i internette sağlıkla ilgili yaptığı araştırmaların sonucu ikna etmediği zaman tekrar tekrar arama yapıyor, % 44.7'si internette sağlıkla ilgili yaptığı araştırmaların sonucu edindiği bilgilerle kendine tanı koyuyor, % 32.8'i internette sağlıkla ilgili yaptığı araştırmaların sonucu kendini rahat hissediyor, % 23.7'si internette sağlıkla ilgili yaptığı araştırmaların sonucu ruh halimde bir değişiklik hissetmiyor, % 60.8'i internette sağlıkla ilgili araştırmaları sonucunda kendisinde olabileceğini düşündüğü hastalığı kesinleştirmek için hastaneye başvuru yaptığı görülmektedir.

Siberkondri Ciddiyet Ölçeği ve Sağlık Anksiyetesi Ölçeği puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. Siberkondri Ciddiyet Ölçeği ve Sağlık Anksiyetesi Ölçeği puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	$\bar{x}$	S.s.
Siberkondri Ciddiyet Ölçeği	85,26	19,600
Aşırı Kaygı Alt Boyutu	20,56	7,011
Aşırılık Alt Boyutu	25,13	6,609
İçini Rahatlatma Alt Boyutu	17,95	5,198
Doktora Güvensizlik Alt Boyutu	7,28	3,410
Sağlık Anksiyetesi Ölçeği	32,36	5,513

Tablo 4.2. incelendiğinde Siberkondri Ciddiyet Ölçeği alt boyutları olan; Zorlantı Alt Boyutu puan ortalamasının 14.35 ± 6.88 , Aşırı Kaygı Alt Boyutu puan ortalamasının 20.56 ± 7.01 , Aşırılık Alt Boyutu puan ortalamasının 25.13 ± 6.61 , İçini Rahatlatma Alt Boyutu puan ortalamasının 17.95 ± 5.20 , Doktora Güvensizlik Alt Boyutu puan ortalamasının 7.28 ± 3.41 , Siberkondri Ciddiyet Ölçeği toplam puan ortalamasının 85.26 ± 19.60 , Sağlık Anksiyetesi Ölçeği toplam puan ortalamasının 32.36 ± 5.51 olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Siberkondri Ciddiyet Ölçeği ile Sağlık Anksiyetesi Ölçeği arasında ilişki olup olmadığını anlamak amacıyla Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır (Tablo 4.3).

Tablo 4.3. Öğrencilerin Siberkondri Ciddiyet Ölçeği ile Sağlık Anksiyetesi Ölçeği Arasındaki korelasyon değerleri

		Sağlık Anksiyetesi Ölçeği
Zorlantı Boyutu	R	,226**
	P	,000
Aşırı Kaygı Boyutu	R	,030
	P	,286
Aşırılık Boyutu	R	-,067*
	P	,015
İçini Rahatlatma Boyutu	R	,011
	P	,681
Doktora Güvensizlik Boyutu	R	,168**
	P	,000
Siberkondri Ciddiyet Ölçeği	R	,100**
	P	,000

* p<0.001 anlamlı

Tablo 4.3 incelendiğinde, Sağlık Anksiyetesi Ölçeği toplam puanı ile Zorlantı Alt Boyutu, Doktora Güvensizlik Boyutu ve Siberkondri Ciddiyet Ölçeği arasında pozitif yönde p<0.05 önem düzeyinde anlamlı ilişkiler, Sağlık Anksiyetesi Ölçeği ile Aşırılık Boyutu arasında negatif yönde p<0.05 önem düzeyinde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Sonuç olarak Sağlık Anksiyetesi Ölçeği puanları arttıkça Zorlantı Boyutu, Doktora Güvensizlik Boyutu ve Siberkondri Ciddiyet Ölçeği puanlarının da arttığı, Aşırılık Boyutu puanlarının ise azaldığı söylenebilir.

Siberkondri Ciddiyet Ölçeği puanlarının Sağlık Anksiyetesi Ölçeği puanlarını yordama gücünü anlamak amacıyla Lineer regresyon analizi uygulanmıştır (Tablo 4.4).

Tablo 4.4. Siberkondri Ciddiyet Ölçeği puanlarının Sağlık Anksiyetesi Ölçeği puanlarını yordamasına ilişkin Lineer Doğrusal Regresyon Analizi sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	Beta	t	P
Sabit	30,513	,772		39,509	,000
Zorlantı Boyutu	,205	,039	,256	5,219	,000
Aşırılık Boyutu	-,086	,047	-,103	-1,833	,067
Doktora Güvensizlik Boyutu	,194	,048	,120	4,005	,000
Siberkondri Ciddiyet Ölçeği	-,004	,021	-,014	-,190	,850
R=,289	R ² =,084				
F _(4,1291) =29,448	p=,000				

Modelde otokorelasyon olup olmadığını anlamak için Durbin-Watson (D-W) testine bakılmıştır. D-W değeri 1,808 olarak bulunmuş ve bulunan bu değer 2'ye yakın olduğu için otokorelasyon olmadığı söylenebilir. Çoklu bağlantı sorunu için ise tolerans değerlerine bakılmış ve tüm tolerans değerlerinin $(1 - R^2)$ 'den büyük olduğu görülmüştür. Otokorelasyon ve çoklu bağlantı sorunlarının olmadığı görüldükten sonra analize devam edilmiştir.

5. TARTIŞMA

Üniversite öğrencilerinde siberkondri ve sağlık anksiyetesi arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan araştırmaya ait bulgular ilgili literatür doğrultusunda bu bölümde tartışılmıştır.

Araştırma bulguları incelendiğinde, siberkondri ciddiyet ölçeğinden alınan puana göre, öğrencilerin siberkondri seviyesi orta düzeyde bulunmuştur (Tablo 4.2). Bulgulara benzer şekilde ulusal araştırmalardan, Tarhan ve arkadaşlarının (2021) İstanbul'da ikamet eden 18-75 yaş bandında yer alan 1196 bireyin dahil ettiği, kuşaklar arasındaki sağlık okuryazarlığı ile siberkondri seviyeleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek için yürüttüğü araştırmada da siberkondri seviyesi, orta düzeyde saptanmıştır (Tarhan et al., 2021). Yine Kartal & Leyla'nın (2021) bir devlet üniversitesinin, sağlık bilimleri fakültesinin ebelik bölümünde eğitim görmekte olan tüm kademelerindeki gönüllü öğrenciler ile yaptığı tanımlayıcı araştırmada, ebelik öğrencilerinin COVID-19 pandemisi varlığındaki siberkondri seviyesi ve ilişkili faktörler incelenmiş, siberkondri seviyesi orta düzeyde tespit edilmiştir (Kartal & Leyla, 2021). Tuna ve ark. (2023) yürüttüğü bir devlet üniversitesinin çeşitli fakültelerini içeren araştırmada, öğrencilerde mevcut olan siberkondri seviyesi, sağlık anksiyetesi seviyesi ve etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmış, siberkondri seviyesi orta düzeyde bulunmuştur (Tuna et al., 2023).

Uluslararası araştırmalardan Aulia ve ark. (2020) Endonezya'da birinci sınıf tıp öğrencilerini dahil ettiği araştırmada, siberkondri seviyeleri incelenmiş, siberkondri seviyeleri orta düzeyde çıkmıştır (Aulia et al., 2020). Khazaal ve ark. (2021) altı farklı ülkede yaşayan, İngilizce bilen minimum 18 yaşındaki bireylerle yaptığı araştırmada, siberkondri ve sağlıkla alakalı kompulsif internet kullanımının incelenmesini amaçlanmış, siberkondri seviyeleri orta düzeyde saptanmıştır (Khazaal et al., 2021). Bu bağlamda araştırma sonuçları ilgili literatür ile paralellik göstermektedir.

Araştırma bulguları incelendiğinde, sağlık anksiyetesi ölçeğinden alınan puana göre, öğrencilerin puanları ortalamanın üzerinde bulunmuştur (Tablo 4.2). Bulgulara paralel olarak Özdelikara ve arkadaşlarının (2018) yürüttüğü araştırmada hemşirelik öğrencilerinde sıhhat algısı, sağlık kaygısı ve ilgili etkenlerin

belirlenmesi amaçlanmış ve öğrencilerin sağlık anksiyetesi düzeyi ortalamasının üzerinde bulunmuştur (Özdelikara et al., 2018).

Araştırma bulgularının aksine Özdin & Bayrak Özdin'in (2020) yürüttüğü araştırmada COVID-19 pandemisi esnasında Türkiye'de ruh sağlığı ve sağlık anksiyetesi düzeylerini gözden geçirmek amacıyla yapılmış, sağlık anksiyetesi ölçeğinden alınan puan ortalamasının altında tespit edilmiştir (Özdin & Bayrak Özdin, 2020). Yine Özyıldız & Alkan'ın (2022) yaptığı araştırmada, akademisyenlerin siberkondri seviyesi ve sağlık anksiyetesi arasındaki korelasyonu incelemek amacıyla yapılmış ve akademisyenlerin sağlık anksiyetesi düzeyi ortalamasının altında bulunmuştur (Özyıldız & Alkan, 2022). Araştırma sonuçları arasındaki bu farklılık örneklem büyüklüğünün farklı olmasından, bireysel farklılıklardan, zamansal faktörlerden, demografik özelliklerden yaş ortalamasının ve medeni durumun farklı olmasından kaynaklanmış olabilir.

Araştırmada Sağlık Anksiyetesi Ölçeği puanları arttıkça Siberkondri Ciddiyet Ölçeği puanlarının da arttığı yani aralarında pozitif bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4.3). Yurt içinde yapılan araştırmalardan (Doğanyığıt & Keçeligil, 2022) yaptığı araştırmada, COVID-19 salgını esnasında siberkondri ve sağlık anksiyetesi arasındaki korelasyonu ve sağlık anksiyetesinin siberkondri üzerindeki yansımaları betimlemeyi amaçlamış, siberkondri ile sağlık anksiyetesi ilişkisinde pozitif korelasyon olduğu görülmüş. Buna ilaveten sağlık anksiyetesinin siberkondriyi tetiklediği, sağlık anksiyetesindeki artışın siberkondri seviyesinde de artışa sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Doğanyığıt & Keçeligil, 2022). Yine Göde & Öztürk'ün (2023) yaptığı araştırmaya üniversite öğrencilerinin siberkondri seviyelerinin sağlık anksiyetesi üzerindeki yansımaları belirlemek amaçlanmış, siberkondri eylemi yükseldikçe, sağlık anksiyetesinin de yükselişe geçeceği sonucuna varılmıştır (Göde & Öztürk, 2023). Doğan ve arkadaşlarının (2021) Kayseri ilinde iki devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerle yaptıkları araştırmada da patolojik internet kullanımı ve sağlık anksiyetesinin siberkondri edimine yansımaları belirlemek amaçlanmış ve sonucunda patolojik internet kullanımı ve sağlık anksiyetesinin siberkondri seviyelerini arttırdığı tespit edilmiştir (Doğan et al., 2021).

Yurt dışında yapılan araştırmalardan McMullan ve arkadaşlarının (2019) meta-analiz araştırmasında, sağlık anksiyetesi ile online sağlık bilgisi arama

arasında ve sağlık anksiyetesi ile siberkondri arasında pozitif korelasyon olduğu görülmüştür (McMullan et al., 2019). Yine Nadeem ve arkadaşlarının (2022) yürüttüğü araştırma; siberkondri, sağlık anksiyetesi ve metabilişsel inançlar arasındaki bağlantıyı gözden geçirmek amacıyla tasarlanmış, metabilişsel inançların ve sağlık anksiyetesinin siberkondri de yükselmeye neden olduğunu ortaya koymuştur (Nadeem et al., 2022). Santoro ve arkadaşlarının (2022) araştirmasında da somatik belirtilerin ciddiyetinin artan siberkondri seviyesini tahmin ettiğini ve sağlık anksiyetesinin de bu bağlantıya aracılık ettiğini ortaya koymuştur (Santoro et al., 2022). Buna ilaveten sağlık anksiyetesini minimize etmeye yardımcı yöntemler siberkondrinin doğması tehlikesinin azaltılmasına yardımcı olmaktadır. Bu araştırma sağlık anksiyetesi ve siberkondri ilişkisinde de ilgili literatür ile paralellik göstermektedir.

Tablo 4.4 incelendiğinde Zorlantı Boyutu, Aşırılık Boyutu, Doktora Güvensizlik Boyutu, Siberkondri Ciddiyet leği değişkenleri Sağlık Anksiyetesi leği ile anlamlı bir ilişki vermektedir ($R=.289$, $R^2=.084$, $p<0.05$). Zorlantı Boyutu, Aşırılık Boyutu, Doktora Güvensizlik Boyutu, Siberkondri Ciddiyet leği değişkenleri Sağlık Anksiyetesi leğinin toplam varyansının % 8'ini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre yordayıcı değişkenine göre, Zorlantı Boyutu, Aşırılık Boyutu, Doktora Güvensizlik Boyutu, Siberkondri Ciddiyet leği değişkenleri etkili bulunmuştur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde Zorlantı Boyutu ve Doktora Güvensizlik Boyutu değişkenlerinin Sağlık Anksiyetesi üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Üniversite öğrencilerinde siberkondri ve sağlık anksiyetesi arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada;

- Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin Siberkondri Ciddiyet Ölçeği puanlarının ortalamasının üzerinde olduğu,
- Öğrencilerin Sağlık Anksiyetesi Ölçeği puanlarının ortalamasının üzerinde olduğu,
- Siberkondri Ciddiyet Ölçeği değişkenlerinin Sağlık Anksiyetesi üzerinde etkili olduğu,
- Siberkondri Ciddiyet Ölçeği değişkenlerinin Sağlık Anksiyetesi üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu bu da siberkondrinin sağlık anksiyetesini artırabileceğini göstermektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

- Üniversitelerde, siberkondri ve sağlık anksiyetesinin farkındalığını artırmaya yönelik eğitim ve bilgilendirme programları düzenlenerek öğrencilere internette sağlık bilgisi ararken dikkat edilmesi gereken noktalar ve güvenilir bilgi kaynakları öğretilmeli,
- Üniversitelerde öğrencilere yönelik psikolojik danışmanlık ve destek hizmetleri güçlendirilerek siberkondri ve sağlık anksiyetesi yaşayan öğrencilerin, bu tür hizmetlerden faydalanarak kaygılarını yönetmeleri öğretilmeli,
- Öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlığını artırmak için müfredat içerisine veya ek programlara yönelik dersler eklenerek bu derslerde, doğru ve güvenilir sağlık bilgisine nasıl erişileceği öğretilmeli,
- Halk sağlığı hemşireliğinin önemli bir alanı olan okul sağlığı hemşireliği alanında farkındalık yaratmak amacıyla eğitim projeleri planlanıp uygulanmalı,
- Halk sağlığı hemşireliği ders müfredatına siberkondri ve sağlık anksiyetesinin farkındalığını artırmaya yönelik konuların eklenmesi,

- Siberkondri ve sağlık anksiyetesi konularında farklı demografik gruplar arasında bu durumların nasıl seyrettiği hakkında daha fazla araştırma yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Abu Khait, A., Mrayyan, M. T., Al-Rjoub, S., Rababa, M., & Al-Rawashdeh, S. (2023). Cyberchondria, anxiety sensitivity, hypochondria, and internet addiction: Implications for mental health professionals. *Current Psychology, 42*(31), 27141-27152.
- Ali, G., & Öztürk, Y. E. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Siberkondri Düzeylerinin Sağlık Kaygısı Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Selçuk Sağlık Dergisi, 4*(Kongre Özel), 1-17.
- Aral, G., & Arslan, F. C. (2019). Konsültasyon Liyezon Psikiyatrisinde Geleneksel Sınıflandırma Sistemlerine Karşı Uygulanabilir Yeni Bir Rehber: Psikosomatik Araştırmalara Yönelik Tanı Ölçütleri (DCPR). *YS, 228*.
- Arsenakis, S., Chatton, A., Penzenstadler, L., Billieux, J., Berle, D., Starcevic, V., & Khazaal, Y. (2021). Unveiling the relationships between cyberchondria and psychopathological symptoms. *Journal of Psychiatric Research, 143*, 254-261.
- Asmundson, G. J., & Taylor, S. (2020). How health anxiety influences responses to viral outbreaks like COVID-19: What all decision-makers, health authorities, and health care professionals need to know. *Journal of Anxiety Disorders, 71*(3), 1-2. doi: 10.1016/j.janxdis.2020.102211
- Aulia, A., Marchira, C. R., Supriyanto, I., & Pratiti, B. (2020). Cyberchondria in first year medical students of Yogyakarta. *Journal of Consumer Health on the Internet, 24*(1), 1-9.
- Aydemir, Ö., Kirpınar, I., Sati, T., Uykur, B., & Cengisiz, C. (2013). Sağlık Anksiyetesi Ölçeği'nin Türkçe için Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. *Archives of Neuropsychiatry/Noropsikiatri Arsivi, 50*(4).
- Bahadır, E. (2021). Çevrimiçi sağlık arama davranışı (siberkondri) üzerine bir gözden geçirme. *Klinik Psikoloji Dergisi, 5*(1), 79-85.
- Bajcar, B., & Babiak, J. (2020). Neuroticism and cyberchondria: The mediating role of intolerance of uncertainty and defensive pessimism. *Personality and Individual Differences, 162*, 110006.
- Batı, A. H., Mandıracıoğlu, A., Govsa, F., & Çam, O. (2018). Health anxiety and cyberchondria among Ege University health science students. *Nurse Education Today, 71*, 169-173.

- Baydağ, C., & Başoğlu, M. B. (2018). Müzik Eğitimi Perspektifinde Performans Kaygısına Genel Bir Bakış. *International Journal of Social Humanities Sciences Research*, 5(25), 2204-2212.
- Baykal, E. (2020). Covid-19 Bağlamında psikolojik dayanıklılık, kaygı ve yaşam doyum ilişkisi. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 10(2), 68-80.
- Besirli, A., Erden, S. C., Atilgen, M., Varlihan, A., Habaci, M. F., Yeniceri, T., Isler, A. C., Gumus, M., Kizileroglu, S., Ozturk, G., Ozer, O. A., & Ozdemir, H. M. (2021). The Relationship between Anxiety and Depression Levels with Perceived Stress and Coping Strategies in Health Care Workers during the COVID-19 Pandemic. *Medical Bulletin of Sisli Etfal Hospital*, 55(1), 1-11. <https://doi.org/10.14744/semb.2020.57259>
- Błachnio, A., Przepiórka, A., Kot, P., Cudo, A., & McElroy, E. (2023). The mediating role of rumination between stress appraisal and cyberchondria. *Acta Psychologica*, 238, 103946.
- Bou-Hamad, I., Hoteit, R., & Harajli, D. (2021). Health worries, life satisfaction, and social well-being concerns during the COVID-19 pandemic: Insights from Lebanon. *Plos One*, 16(7), e0254989.
- Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., & Rubin, G. J. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *The Lancet*, 395, 912-920. doi: 10.1016/S0140-6736(20)30460-8
- Brown, R. J., Skelly, N., & Chew-Graham, C. A. (2020). Online health research and health anxiety: A systematic review and conceptual integration. *Clinical psychology: Science and Practice*, 27(2), e12299.
- Can, H. C., & Tozoğlu, E. (2019). Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 3(3), 102-118.
- Çelebi, G. Y., Feridun, K., & Yılmaz, M. (2021). Covid 19 Pandemisi Sürecinde Mizahla Başa Çıkma ile Sağlık Anksiyetesi Arasındaki İlişki: İyimserliğin Aracılık Rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (40), 24-48.

- Çetin, Ş., & Varma, G. S. (2021). Somatik belirti bozukluğu: tarihsel süreç ve biyopsikososyal yaklaşım. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13(4), 790-804.
- Çevik, S., & Çıtlık Sarıtaş, S. (2020). Miyokard infarktüsü geçiren hastalarda sağlık anksiyetesinin uyku kalitesine etkisi. *Turk J Cardiovasc Nurs*, 11(24), 16-22.
- Chelidoni, O., Berry, C., Easterbrook, M. J., Chapman, L., Banerjee, R., Valex, S., & Niven, J. E. (2023). Predictors of COVID-19 anxiety in UK university students. *Journal of Further and Higher Education*, 47(3), 421-434. <https://doi.org/10.1080/0309877x.2022.2138284>
- Chi, Y., He, D., Han, S., & Jiang, J. (2018). What sources to rely on: Laypeople's source selection in online health information seeking. Proceedings of the 2018 conference on human information interaction & retrieval.
- Ciułkiewicz, M., Misiak, B., Szcześniak, D., Grzebieluch, J., Maciaszek, J., & Rymaszewska, J. (2022). The portrait of cyberchondria—a cross-sectional online study on factors related to health anxiety and cyberchondria in Polish population during SARS-CoV-2 pandemic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(7), 4347.
- Dagar, D., Kakodkar, P., & Shetiya, S. H. (2019). Evaluating the cyberchondria construct among computer engineering students in Pune (India) using Cyberchondria Severity Scale (CSS-15). *Indian Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 23(3), 117.
- Demirtas, Z., Emiral, G. O., Caliskan, S., Zencirci, S. A., Unsal, A., Arslantas, D., & Tirpan, K. (2022). Evaluation of Relationship Between Cyberchondria and Obsessive Beliefs in Adults. *Puerto Rico Health Sciences Journal*, 41(4), 233-238. <Go to ISI>://WOS:000974937000009
- Deniz, S. (2020). Bireylerin e-sağlık okuryazarlığı ve siberkondri düzeylerinin incelenmesi. *İnsan ve İnsan*, 7(24), 84-96.
- Doğan, S., Füsün, A., & Doğan, T. G. B. (2021). İnternet bağımlılığı ve sağlık anksiyetesinin siberkondria davranışları üzerine etkisi. *Erciyes Akademi*, 35(1), 281-298.
- Doğanyığıt, P. B., & Keçeligil, H. T. (2022). Covid-19 Pandemi Sürecinde Bireylerin Sağlık Kaygılarının Siberkondri Üzerindeki Etkisi. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(3), 355-362.

- Duong, C. D. (2021). The impact of fear and anxiety of Covid-19 on life satisfaction: Psychological distress and sleep disturbance as mediators. *Personality and Individual Differences*, 178, 110869.
- Durak Batıgün, A., Şenkal Ertürk, İ., Gör, N., & Kömürcü Akik, B. (2021). The pathways from distress tolerance to Cyberchondria: A multiple-group path model of young and middle adulthood samples. *Current Psychology*, 40(11), 5718-5726.
- Ekinci, Y., Tutgun-Ünal, A., Bayse, R., Ekinci, A., & Tarhan, N. (2021). Siberkondri, Sağlık Okuryazarlığı ve Sosyo-Ekonomik Statü İlişkisi Bağlamında X ve Y Kuşağına Yönelik Bir Araştırma. *İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, 9(20), 117-148.
- Ertaş, H., Kıracı, R., & Ünal, S. N. (2020). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin siberkondri düzeyleri ve ilişkili faktörlerin incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(23), 1746-1764.
- Fergus, T. A., & Spada, M. M. (2018). Moving toward a metacognitive conceptualization of cyberchondria: Examining the contribution of metacognitive beliefs, beliefs about rituals, and stop signals. *Journal of Anxiety Disorders*, 60, 11-19.
- Gençer, A. G., Karadere, M. E., Okumuş, B., & Hocaoğlu, Ç. (2018). DSM-5'e giremeyen tanılar (kompulsif satın alma, misophonia, facebook kıskançlığı, pagofaji, siberkondria, internet bağımlılığı). *Hocaoğlu Ç., editör. DSM-5'in Yeni Tanıları. Ankara, Türkiye Klinikleri*, 11, 87-96.
- George, D., & Mallery, M. (2010) *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 Update, 10th Edition, Pearson, Boston.
- Göde, A., & Öztürk, Y. E. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Siberkondri Düzeylerinin Sağlık Kaygısı Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Selçuk Sağlık Dergisi*, 4(Kongre Özel), 1-17.
- Güngör, A., Sari, H. B., & Asici, E. (2021). Health Anxiety in the Early Phase of COVID-19 Outbreak in Turkey: Investigation of Predictive Variables. *Ansiedad Y Estres-Anxiety and Stress*, 27(2-3), 74-80. <https://doi.org/10.5093/anyes2021a10>
- Gürkan, A. T., Özdelikara, A., & İnanlı, T. K. (2023). Hemşirelik Öğrencilerinde E-Sağlık Okuryazarlığı ve Siberkondri İlişkisi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 474-480.

- Huang, Y., & Zhao, N. (2020). Generalized anxiety disorder, depressive symptoms and sleep quality during COVID-19 outbreak in China: a web-based cross-sectional survey. *Psychiatry Research*, 288, 1-6. doi: 10.1016/j.psychres.2020.112954
- Internet World Stats (cited 2023 October 22). Available From: <https://www.internetworldstats.com/stats.htm>
- Kalmaz, A., & Temel, M. (2024). Kronik Hastalığı Olan ve Olmayan Bireylerde Akılcı İlaç Kullanımı, Sağlık Anksiyetesi ve Siberkondri. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 8(1), 42-54.
- Karabağ Aydın, A., & Fidan, H. (2022). The Effect of Nurses' Death Anxiety on Life Satisfaction During the COVID-19 Pandemic in Turkey. *Journal of Religion and Health*, 61(1), 811-826.
- Kartal, Y. A., & Leyla, K. (2021). Covid-19 Salgınında Ebelik Öğrencilerinin Siberkondri Düzeyleri ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 541-555.
- Khazaal, Y., Chatton, A., Rochat, L., Hede, V., Viswasam, K., Penzenstadler, L., Berle, D., & Starcevic, V. (2021). Compulsive health-related internet use and cyberchondria. *European addiction research*, 27(1), 58-66.
- Kılınçel, O., Tan, E., Altun, F. T., Nuryüz, Ö., Kurtulus, E., Kılınçel, S., Yazici, E., & Ayaz, M. (2021). Evaluating Factors Related to Health Anxiety in COVID-19 Patients. *Psychiatry and Clinical Psychopharmacology*, 31(2), 189-197. <https://doi.org/10.5152/pcp.2021.21057>
- Korucu, K. S., Oksay, A., & Kocabaş, D. (2018). Online health concern: Cyberchondria. *Changing Organizations*, 15, 211-218.
- Köse, S., & Murat, M. (2021). Examination of the relationship between smartphone addiction and cyberchondria in adolescents. *Archives of Psychiatric Nursing*, 35(5), 563-570. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2021.08.009>
- Laato, S., Islam, A. N., Islam, M. N., & Whelan, E. (2020). What drives unverified information sharing and cyberchondria during the COVID-19 pandemic? *European journal of information systems*, 29(3), 288-305.
- Liu, S. Y. J., Yang, H., Cheng, M., & Miao, T. C. (2022). Family Dysfunction and Cyberchondria among Chinese Adolescents: A Moderated Mediation Model. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(15), Article 9716. <https://doi.org/10.3390/ijerph19159716>

- Mansur, F., & Ciğerci, K. (2022). Siberkondri ve e-sağlık okuryazarlığı arasındaki ilişki. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(1), 11-21.
- Mathes, B. M., Norr, A. M., Allan, N. P., Albanese, B. J., & Schmidt, N. B. (2018). Cyberchondria: Overlap with health anxiety and unique relations with impairment, quality of life, and service utilization. *Psychiatry research*, 261, 204-211.
- McCartney, G., Popham, F., McMaster, R., & Cumbers, A. (2019). Defining health and health inequalities. *Public Health*, 172, 22-30. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2019.03.023>
- McElroy, E., Kearney, M., Touhey, J., Evans, J., Cooke, Y., & Shevlin, M. (2019). The CSS-12: Development and validation of a short-form version of the cyberchondria severity scale. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 22(5), 330-335.
- McMullan, R. D., Berle, D., Arnáez, S., & Starcevic, V. (2019). The relationships between health anxiety, online health information seeking, and cyberchondria: Systematic review and meta-analysis. *Journal of affective disorders*, 245, 270-278.
- Mueller, A., Baumann, E., & Dierks, M.-L. (2021). Cyberchondria-a new behavioral syndrome? *Psychotherapie, Psychosomatik, Medizinische Psychologie*, 71(6), 243-255.
- Nadeem, F., Malik, N. I., Atta, M., Ullah, I., Martinotti, G., Pettorruso, M., Vellante, F., Di Giannantonio, M., & De Berardis, D. (2022). Relationship between health-anxiety and cyberchondria: Role of metacognitive beliefs. *Journal of Clinical Medicine*, 11(9), 2590.
- Newby, J. M., & McElroy, E. (2020). The impact of internet-delivered cognitive behavioural therapy for health anxiety on cyberchondria. *Journal of Anxiety Disorders*, 69, 102150.
- Okuyan, C. B., Karasu, F., & Polat, F. (2020). COVID-19'un hemşirelik öğrencilerinin sağlık kaygısı düzeyleri üzerine etkisi. *Van Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(Özel Sayı), 45-52.
- Oxford Dictionaries. (cited 2023 October 22) Available From:<https://www.lexico.com/en/definition/cyberchondriac>.

- Özdelikara, A., Alkan, S. A., & Mumcu, N. (2018). Hemşirelik öğrencilerinde sağlık algısı, sağlık anksiyetesi ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Bakırköy Tıp Dergisi*, 14(3), 275-282.
- Özdin, S., & Bayrak Özdin, Ş. (2020). Levels and predictors of anxiety, depression and health anxiety during COVID-19 pandemic in Turkish society: The importance of gender. *International Journal of Social Psychiatry*, 66(5), 504-511.
- Özyıldız, K. H., & Alkan, A. (2022). Akademisyenlerin Sağlık Anksiyeteleri İle Siberkondri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13(33), 309-324.
- Rask, C. U., Gehrt, T. B., Rimvall, M. K., & Frosthalm, L. (2020). Health Anxiety Conceptualization and Future Directions. *Zeitschrift Fur Psychologie-Journal of Psychology*, 228(2), 141-144. <https://doi.org/10.1027/2151-2604/a000407>
- Santoro, G., Starcevic, V., Scalone, A., Cavallo, J., Musetti, A., & Schimmenti, A. (2022). The doctor is in (ternet): the mediating role of health anxiety in the relationship between somatic symptoms and cyberchondria. *Journal of personalized medicine*, 12(9), 1490.
- Savcı, M., Ercengiz, M., & Aysan, F. (2019). Problemlili Teknoloji Kullanımı. Sistemlerine Karşı Uygulanabilir Yeni Bir Rehber: Psikosomatik Araştırmalara Yönelik Tanı Ölçütleri (DCPR). *YS*, 228.
- Starcevic, V., Baggio, S., Berle, D., Khazaal, Y., & Viswasam, K. (2019). Cyberchondria and its relationships with related constructs: A network analysis. *Psychiatric quarterly*, 90, 491-505.
- Starcevic, V., Schimmenti, A., Billieux, J., & Berle, D. (2021). Cyberchondria in the time of the COVID- 19 pandemic. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 3(1), 53-62. <https://doi.org/10.1002/hbe2.233>
- Taquet, M., Luciano, S., Geddes, J. R., & Harrison, P. J. (2020). Bidirectional associations between COVID-19 and psychiatric disorder: retrospective cohort studies of 62 354 COVID19 cases in the USA. *The Lancet Psychiatry*, 8(2), 130-140.

- Tarcan, G. Y., Karahan, A., & Sebik, N. B. (2023). Kısa Form Siberkondri (CSS-12) Ciddiyet Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliliği: Sağlık Bilişimi Alanına Özel Bir Uygulama. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 26(1), 207-218.
- Tarhan, K. (2020). Doğru bir politika üretemezsek Z kuşağı kayıp kuşak olacak. *Erişim Adresi: <https://www.nevzattarhan.com/dogru-bir-politika-uretemezsek-z-kusagi-kayip-kusak-olacak.html>* Tarhan, KN & Nurmedov, S.(2019). *Bağımlılık, sanal veya gerçek bağımlılıkla başa çıkma.(7. Baskı) İstanbul: Timaş Yayınları.*
- Tarhan, N., Tutgun-Ünal, A., & Ekinci, Y. (2021). Yeni kuşak hastalığı siberkondri: Yeni medya çağında kuşakların siberkondri düzeyleri ile sağlık okuryazarlığı ilişkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(37), 4253-4297.
- Tian, F., Li, H., Tian, S., Yang, J., Shao, J., & Tian, C. (2020). Psychological symptoms of ordinary Chinese citizens based on SCL-90 during the level I emergency response to COVID-19. *Psychiatry Research*, 288, 1-9. doi:10.1016/j.psychres.2020.112992
- Tuna, D. C., Marakoğlu, K., & Körez, M. K. (2023). Üniversite öğrencilerinin siberkondri ve anksiyete düzeyleri ve ilişkili faktörler: Kesitsel bir çalışma. *Turkish Journal of Family Practice*, 27(2), 36-44.
- Turan, H. (2022). İnternet bağımlılığı ve siberkondri. *Balkan Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 21-27.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). TÜİK Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması. Erişim tarihi: 22.10.2023, [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407)
- Tyrer, P., Cooper, S., Tyrer, H., Wang, D., & Bassett, P. (2019). Increase in the prevalence of health anxiety in medical clinics: possible cyberchondria. *International Journal of Social Psychiatry*, 65(7-8), 566-569.
- Ülfet, D. (2020). George orwell'in 1984 ve Selim Erdoğan'ın ikibinseksendört bir dijital kara ütopya eserlerinde distopyanın panoraması. *HUMANITAS-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(16), 107-124.
- Ünal, B., & Coşar, B. (2021). Somatik belirti bozukluğu ve ilişkili bozuklukların epidemiyolojisi. *Türkiye Klinikleri*, 1, 1-5.

- Uzun, S. U., & Zencir, M. (2022). Cyberchondria and Associated Factors Among University Staff. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 7(2), 257-268.
- Van der Linden, R., & Schermer, M. (2022). Health and disease as practical concepts: exploring function in context-specific definitions. *Medicine, Health Care and Philosophy*, 25(1), 131-140.
- Wang C., Horby PW., Hayden FG., & Gao GF. (2020). A novel coronavirus outbreak of global health concern. *The Lancet*, 395(10223), 470–473. doi:10.1016/S0140-6736(20)30185-9
- Xiong, J., Lipsitz, O., Nasri, F., Lui, L. M., Gill, H., Phan, L., & McIntyre, R. S. (2020). Impact of COVID-19 pandemic on mental health in the general population: A systematic review. *Journal of Affective Disorders*, 277, 55-64.
- Yılmaz, E., Altunışık, R., & Atakay, A. (2019). Hastaların Siberkondria Düzeylerine Yönelik Bir İnceleme: Bir Araştırma Hastanesi Örneği. International Marmara Social Sciences Congress (Autumn 2019).
- Yorulmaz, D. S., & Karadeniz, H. (2020). Gençlerin mental sağlığının korunmasında halk sağlığı hemşirelerinin rolü. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 2(3), 213-222.
- Yüksel, R. N. (2019). *Ruh Sağlığı ve Hastalıklarında Dijital Çağ Uygulamaları*. Akademisyen Kitabevi.
- Zengin, F. (2020). Akıllı makine çağı sinemasına giriş: Sinema sanatında Yapay zeka teknolojilerinin kullanımı. *İletişim Çalışmaları Dergisi*, 6(2), 151-177.
- Zheng, H., & Tandoc Jr, E. C. (2022). Calling Dr. Internet: analyzing news coverage of cyberchondria. *Journalism Practice*, 16(5), 1001-1017.
- Zheng, H., Chen, X. Y., Jiang, S. H., & Sun, L. M. (2023). How does health information seeking from different online sources trigger cyberchondria? The roles of online information overload and information trust. *Information Processing & Management*, 60(4), Article 103364. <https://doi.org/10.1016/j.ipm.2023.103364>
- Zheng, H., Kim, H. K., Sin, S. C. J., & Theng, Y. L. (2021). A theoretical model of cyberchondria development: Antecedents and intermediate processes. *Telematics and Informatics*, 63, Article 101659. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2021.101659>

Zheng, H., Sin, S. C. J., Kim, H. K., & Theng, Y. L. (2021). Cyberchondria: a systematic review. *Internet Research*, 31(2), 677-698.
<https://doi.org/10.1108/intr-03-2020-0148>

Zolotareva, A. (2023). The Russian adaptation of the Cyberchondria Severity Scale. *Psychology. Journal of Higher School of Economics*, 20(2), 177-190.

